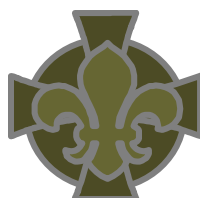

Miloš „Inky“ Pikala

$3U = 5W + DD^2$

alebo

MANUÁL DUCHOVNÉHO ROZVOJA V SKAUTINGU

www.inky.sk

2021 – rev. 1

„Skautské hnutie je založené na nasledovných princípoch: Povinnosť voči Bohu – stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú; Povinnosť voči iným – oddanosť svojej krajine v súlade s úsilím o miestny, národný a medzinárodný mier, porozumenie a spoluprácu; Povinnosť voči sebe – zodpovednosť za rozvíjanie seba samého.

(Svetová ústava WOSM, január 2011, čl. 2, °1)

„Duchovný rozvoj je neoddeliteľnou súčasťou skautských základných princípov a teda nejestvuje žiaden skutočný skauting bez duchovného rozvoja. [...] WOSM verí, že jeho zásadnou úlohou v oblasti náboženstva/duhovna je napomôcť národným organizáciám posilniť tento rozmer skautského programu ako integrálnej súčasti výchovy mladých ľudí.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Tento manuál sa opiera o dokumenty a postoje Svetovej skautskej organizácie, ktoré interpretuje a dopĺňa o praktické návody a skúsenosti.

Vo svojej interpretácii ako príklad i čo do terminológie sa miestami opiera o kresťanstvo, ktoré je na Slovensku ako aj v rámci SLSK dominantné. V prípade iných náboženstiev je potrebné veci, uvedené v tomto manuáli, chápať analogicky.

Pred jeho čítaním odporúčame prečítať si príručku DR SLSK, *Duchovný rozmer skautingu*.

Cieľ duchovného rozvoja v skautingu

Zmysel života, Vesmíru a vôbec...

„Duchovný rozvoj je proces rozvíjania vnútornej schopnosti seba-transcendencie, kedy vnútorné ja je zakorenené v niečom väčšom, než je ono samo, a to vrátane posvätna. Je ako výchovný „stroj“, ktorý poháňa proces hľadania našej prepojenosti so všetkým, zmyslu, účelu i podieľania sa na tom. Je utváraný súčasne vo vnútri ako aj mimo náboženskej tradície, viery a praxe.

Inými slovami, duchovný rozvoj je úzko spojený s úsilím stále viac si uvedomovať a nachádzať odpovede na otázky: Aký je môj vzťah k tomu, čo je väčšie ako ja: k duchovnému životu a duchovnej realite? Aký je môj vzťah k druhým, k svetu a k prírode? Aký mám vzťah sám k sebe? Aký je zmysel môjho života? Krátko a stručne, kto som?“

(Guidelines On Spiritual Development In The Programme, World Scout Bureau, 2020)

Cieľom duchovného rozvoja v skautingu je pomôcť mladým ľuďom objaviť a definovať zmysel života, ktorý je:

- **mimo nich** – nikto nemôže urobiť samého seba zmyslom svojho života;
- **presahujúci (transcendentný)** – čiže väčší, než človek sám, inak by to nebol opravdivý zmysel života, ale niečo, čo človeka umenšuje a zotročuje (napríklad ako keď lakomec urobí zmyslom svojho života peniaze a slúži im).

Pretože od zmyslu života sa odvíja úplne všetko, celý náš život, je prirodzené, že duchovný rozvoj predstavuje **ústrednú centrálnu os skautskej výchovy**, ku ktorej všetko smeruje a od ktorej sa následne všetko odvíja – už len preto, že zmysel života sa stáva normou, od ktorej sa odvíja osobná morálka človeka: to, čo mu slúži je považované za dobré a správne, to, čo mu odporuje, je potom v samej svojej povahe zlé a nesprávne: „*Správnosť konania sa posudzuje podľa cieľa, ktorý chceme dosiahnuť*“ (Antoine de Gaudier).

„Skautský prístup k výchove sa dá opísať ako sústredený na osobu [person-centred], uskutočňovaný v rámci spoločenstva [community-related] a duchovne zameraný [spiritually-oriented]. [...] Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu, objavovať sám v sebe hodnoty, ktoré dávajú životu zmysel a sústavne sa usilovať o uskutočňovanie týchto hodnôt vo svojom spôsobe života.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Na túto ústrednosť poukazujú napríklad aj v porovnaní s inými rozmermi bezprecedentný počet materiálov, ktoré na túto tému publikovala Svetová organizácia, ale napríklad aj fakt, že SLSK už tradične má v rámci svojich štruktúr zvláštnu radu, venovanú špeciálne tomuto rozmeru skautskej výchovy.

Zmysel života par excellence

„Každá osoba má zodpovednosť hľadať za hranicami toho, čo je materiálne, silu vyššiu, než je ľudstvo. To v sebe zahŕňa hľadať Duchovnú Realitu, ktorá dáva zmysel a smer životu človeka, objaviť zmysel ukrytý v duchovných hodnotách a žiť svoj každodenný život v súlade s týmito hodnotami.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Táto **Duchovná Realita**, ktorá presahuje samotný očami viditeľný materiálny svet, predstavuje objektívne jestvujúci zmysel nielen života jednotlivca, ale aj zmysel samého vesmíru a všetkého jestvujúceho. Od nej sa odvíja účel všetkého, čo jestvuje. Preto zodpovednosť každého jedného človeka a skauta obzvlášť za hľadanie tejto Reality a v nej ukrytého zmyslu a účelu samého seba.

Pre potreby aj tejto príručky budeme túto Realitu označovať slovom „**Boh**“ – aj preto, že zodpovedá kultúre a tradícii, v rámci ktorej Slovenský skauting jestvuje. Robíme tak súčasne plne v zmysle Svetovej organizácie, ktorá tento pojem používa vo svojich dokumentoch a podáva k nemu nasledovné vysvetlenie:

„Pod pojmom „Povinnosť voči Bohu“, prvým spomedzi zhora uvedených princípov Skautského hnutia, sa chápe „stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú.“ Všimnime si, že v kontraste voči zneniu vysvetlenie vynecháva pojem „Boh“, aby tak bolo jasné, že klauzula pokrýva aj nie monoteistické náboženstvá, ako je hinduizmus, ako aj tie, ktoré osobného Boha nepoznajú, ako je budhizmus.“

Tri kroky duchovného rozvoja

Stotožnenie sa s duchovnými princípmi, ...

Objavenie objektívne jestvujúcej Duchovnej Reality a následná odpoveď na základné existenciálne otázky ľudského života:

- Odkiaľ som?
- Kto som?
- Kam smerujem?
- Kam patríam?
- Čo chcem?
- Kvôli čomu tu, na zemi, som?

Odpovede na tieto otázky následne definujú životné ciele a súbor hodnôt, čiže morálku, ktorá tomuto poznaniu zodpovedá a ktorá vzhľadom na tieto odpovede definuje, čo je dobré a čo zlé, čo je správne a čo nesprávne.

... oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje, ...

Výsledkom predchádzajúceho je náboženstvo. Môže to byť niektoré „zavedené“ náboženstvo, ako je napríklad kresťanstvo. Nakoniec, nie sme prví, ktorí si tieto otázky kladú, nie sme jediní, ktorí hľadáme a nachádzame objektívne jestvujúcu Duchovnú Realitu (čiže Boha) a teda logicky sa naše hľadanie aj jeho výsledky stretajú s podobným úsilím a objavmi mnohých iných ľudí, ktorí touto cestou išli pred nami a obohacujú nás svojimi skúsenosťami a objavmi. Logickým výsledkom hľadania Boha tak môže byť a v praxi často aj je pridanie sa ku konkrétnemu náboženstvu, ktoré našim objavom zodpovedá.

Môže to byť ale rovnako aj ono „náboženstvo pralesa“, ktoré spomína Robert Baden-Powell, navýsosť osobný súbor poznatkov, skúseností a fungujúcich nástrojov, ktoré daný človek, nezávisle na iných ľuďoch objavil – aj keď bude mať isto mnoho spoločného s onými „zavedenými“ náboženstvami.

... a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú.

Zmysel života definuje náš **životný cieľ** a našu **zodpovednosť** voči Bohu, voči druhým aj voči sebe. Konečným krokom nachádzania a definovania zmyslu života je **prijatie povinností**, ktoré z toho plynú.

Ak sa aj spomínajú povinnosti plynúce z náboženstva, je jasné, že sa táto požiadavka **neobmedzuje** na to, čo by sme pod pojmom „náboženstvo“ mohli chápať, ako sú rituály, modlitby, liturgia a podobne.

Každé **skutočné náboženstvo** je **opravdivou cestou**, spôsobom žitia, životným štýlom a životnou filozofiou, pričom spomenutá „náboženská stránka“ je len jedným z rozmerov náboženstva. Skutočné náboženstvo je spôsobom, ako naplniť spoznaný zmysel života.

Nielen abstraktný koncept

Duchovná realita – čiže Boh a viera v Boha – nie je len nejaký teoretický koncept, ktorý človek prijme ako svoj *svetonázor*, uverí v neho ako vo svoju *životnú filozofiu* a následne podľa neho vytvára *hodnoty* a *morálku*, ktoré stvárajú jeho život.

Je to **Realita** a ako taká je niečím, čoho sa možno **dotýkať**, **zažiť** ju a **žiť** ju a v nej. Na lepšie pochopenie si ju môžeme načrtnúť v analógii k napríklad telesnému rozvoju mladého človeka, hoci aj na takomto príklade:

Telesný rozvoj	Duchovný rozvoj
Erik je mladý skaut. Má rád šport, učaroval mu crossfit. Pravidelne trénuje. Vďaka tomu má skvelú kondíciu a je silnejší, vytrvavejší a obratnejší, než väčšina ostatných skautov. Zvláda veci, ktoré iným robia ťažkosť. Ostatní ho obdivujú a pre mnohých sa stal vzorom. Erik sa s nimi rád delí o svoju skúsenosť s crossfitom. Na tábore organizuje ranné rozcvičky a pre tých zapálenejších viedol aj niekoľko tréningov. Sám chodí trénovať do crossfit klubu v meste a pozýva aj svojich priateľov, ak chcú	Ondrej je duchovne založený človek. Učarovalo mu kresťanstvo. Pravidelne sa venuje duchovnému rozvoju. Vďaka tomu je hlbokým, uvažujúcim mladým človekom, na pohľad zrelším a vyrovnanejším, než mnohí jeho vrstovníci, plným pokoja a vnútornej radosti. Ostatní ho obdivujú a Ondrej sa s nimi rád delí o svoju osobnú skúsenosť s Bohom. Na tábore vedie ranné modlitby a pomohol pripraviť aj niekoľko skautských stíšení sa. Sám je súčasťou malého spoločenstva v rámci svojej farnosti, kde duchovne rastie. Pozýva aj svojich priateľov, ak chcú žiť

zapracovať na svojej sile a kondícii, že sa môžu tiež pridať.	s Bohom a učiť sa žiť aj duchovne, že sa môžu tiež pridať.
---	--

Takisto by sme mohli nájsť ďalšie analógie, ktoré nám pomôžu lepšie pochopiť pojmy, s ktorými budeme narábať:

Telesný rozvoj	Duchovný rozvoj
Viditeľný materiálny svet, príroda , ktorá sa riadi svojimi prírodnými zákonmi fyziky, chémie, biológie.	Očami neviditeľný presahujúci duchovný svet , ktorý má tiež svoje vlastné zákony.
Tieto zákony určujú, čo ľudskému telu prospieva a robí ho zdravým a silným a čo mu naopak neprospieva a robí ho chorým.	Tieto zákony určujú, čo človeku duchovne prospieva a robí ho duchovne zrelým a rozvinutým človekom a čo mu naopak neprospieva a jeho život ochudobňuje.
Erik vďaka rešpektovaniu a využívaniu týchto zákonov nadobudol pozoruhodnú silu , kondíciu a žije zdravý život.	Ondrej vďaka rešpektovaniu a využívaniu týchto zákonov nadobudol pozoruhodnú hlĺbku života , spoznal Boha a žije bohatým duchovným životom.
Erik vyznáva filozofiu crossfit , ktorá najlepšie odráža jeho poznatky a zistenia o svojom tele ako aj ciele, o ktoré mu ide.	Ondrej vyznáva kresťanskú vieru , ktorá ako súbor poznatkov a skúseností najlepšie odráža jeho poznatky a zistenia o Bohu, ako aj ciele, ktoré vo vzťahu s Bohom má.
Erik sa pravidelne venuje tréningu crossfitu .	Ondrej sa pravidelne venuje kresťanskej praxi duchovného rastu.
Aby to mohol robiť naplno a so všetkým potrebným vybavením, je členom crossfit klubu v meste a pravidelne chodí trénovať do jeho športového centra, kde trénuje pod odborným vedením trénera a jeho asistentov.	Aby to mohol robiť naplno a so všetkými potrebnými prostriedkami, je členom miestnej farnosti a pravidelne sa zúčastňuje na liturgii, katechéze ako aj na živote, stretnutiach a práci jedného z jej malých spoločenstiev, pod odborným vedením farára a pastoračných asistentov.

Je tu teda objektívna Duchovná Realita, **Boh**, a z nej plynúce objektívne zákonitosti života s Bohom.

- **Viera** = ucelený súbor poznatkov a skúseností, týkajúci sa Boha, života s ním a zákonitostí s tým spojených.

- **Veriaci človek** = človek, ktorý sa stotožnil s týmto súborom poznatkov, pretože dospel k záveru, že najlepšie zodpovedajú jeho vlastnému poznaniu a skúsenosti, ako aj cieľom, ktoré v tomto smere má.
- **Náboženstvo** = súbor nástrojov, pomôcok, tréningov, cvičení, praktík,... ktoré sú tu na to, aby človeku umožnili čo najlepšie žiť s Bohom a duchovne rásť.
- **Cirkev / náboženská spoločnosť** = ustanovizeň, ktorá podobne ako v telesnej oblasti fitnesscentrum poskytuje podmienky, v ktorých je možné naplno trénovať duchovný rast s využitím všetkých nástrojov, ktoré dané náboženstvo ponúka, pod vedením kvalifikovaných trénerov – kňazov, pastora, duchovných, imámov, guruov,...

3U, alebo ľavá strana rovnice

Ukázať

UKÁZAŤ mladému človekovi Duchovnú Realitu.

Skauting vyvádza mladých ľudí zo sveta ilúzií a virtuality tým, že ich privádza k tomu, čo je reálne: skutočné dobrodružstvo v skutočnej prírode, kde prežívame skutočný život, bojujeme skutočné boje, dobývame skutočné víťazstvá, dotýkame sa skutočnej bolesti, podstupujeme skutočnú námahu a zažívame skutočnú radosť v kruhu skutočných priateľov, s ktorými tvoríme skutočné vzťahy.

Následne im pomáha uvedomiť si Realitu, ktorá stojí za touto realitou a zažiť jej prvé dotyky – aj za pomoci špeciálnych nástrojov, ako je skautské stíšenie sa¹ a pod. Privilegovaným nástrojom sú Sľub a Zákon, pretože odkazujú priamo na túto Realitu a sami sú z nej odvodené – ako formálne vyjadrenie prirodzeného zákona, vloženého do ľudského vnútra Pôvodcom sveta a človeka.

Toto je hlavná úloha, ktorú skauting v oblasti duchovného rozvoja na seba berie.

„Z dvojice náboženstvo/duchovno sa Skauting sústreďuje na duchovno. Povzbudzuje mladých ľudí, aby sa otvorili Presahujúcemu a objavili Duchovnú Realitu, ktorá je väčšia, než človek. V rámci toho: napomáha mladým ľuďom pochopiť „podstatu“ náboženstva; vytvára základ, na ktorý môžu nadväzovať jednotlivé vetvy formálnej náboženskej výchovy; [...] V tejto oblasti duchovného rozvoja NIE JE úlohou skautského vodcu poskytovať nejaké konkrétne náboženské inštrukcie ani vnášať špecifické náboženské záväzky a praktiky do skautských aktivít.² Jeho úlohou JE využiť ten druh skúsenosti, ktorú Skauting mladým ľuďom poskytuje, aby im pomohol objaviť duchovnú realitu a včleniť ju do svojich životov. Duchovný rozvoj (obdobne ako „povinnosť voči iným“ a „povinnosť voči sebe“) nie je aktivita sama osebe, izolovaná od ostatných. Je „zhmotnený“ v skautskom programe a jeho aktivitách v rôznych oblastiach skautingu a preniká ich. Z tohto dôvodu nemôže byť všeobecne prenechaný na „expertov“ (kaplán, imám, guru a pod.), ale je zodpovednosťou každého skautského vodcu.“

¹ Scouts' Own

² Povedané polopaticky: Nie je úlohou skautského vodcu premeniť klubovňu na formu mešity, alebo družinu na biblický krúžok, či družinovku na zazen budhistickej meditácie. Po prvé preto, že Skauting pristupuje k Duchovnej Realite svojim špecifickým spôsobom, po druhé preto, že skautský vodca v konečnom dôsledku nie je na náboženské veci odborníkom: nie je ani kňazom, ani teológom, ani lámom, ani ničím, podobným. (pozn. red.)

V istom zmysle môžeme o skautingu hovoriť ako o *duchovnom programe*. Všetko, čo robí a čo podniká smeruje v konečnom dôsledku k cieľu, ktorým je duchovný rozvoj jednotlivca, nájdenie zmyslu jeho života a účelu jeho existencie na zemi – a v ktorom sa následne završujú aj všetky ostatné stránky jeho rozvoja (telesný, citový, sociálny, intelektuálny i charakterový) a z ktorého zase spätne čerpá motiváciu „*vynasnažovať sa zo všetkých síl*“ v každej z týchto oblastí (pretože to robí „na Božiu slávu“, z dôvodov vyšších a vznešenejších, než je len on sám a pod.) a základ pre hodnoty, ktoré Skauting vyznáva.

Usmerniť

USMERNIŤ mladého človeka k hľadaniu vhodného náboženstvu.

Mladý človek sa na základe racionálnej analýzy usiluje zvoliť si také náboženstvo, ktoré ako *teória* najlepšie popisuje poznanú objektívne existujúcu Duchovnú Realitu a ktoré ako *nástroj* účinne napomáha do tejto Reality vstúpiť, žiť v nej, vzrastať v nej a vytvoriť skutočný osobný vzťah s Bohom.

„Tak, ako je to len možné, vyhýbame sa akémukoľvek posudzovaniu toho, aký prínos má to ktoré náboženstvo ako také či pre jeho nasledovníkov či veriacich. Poukazujeme na dôležitosť náboženstva ako sociálneho faktu, kultúrneho fenoménu a nijako nemôžeme ignorovať – zámeru tohto dokumentu by to bolo obzvlášť vzdialené – že ,v budúcnosti bude posvätno zásadnou súčasťou svetovej geopolitickej scény.““

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Skauting sa nepovažuje za odborníka na oblasť náboženstiev. Obmedzuje sa preto na to, aby pomohol mladému človekovi najprv objaviť a potom aj zakúsiť závan Duchovnej Reality – a potom ho povzbudzuje a v rámci svojich možností mu pomáha, aby racionálne zvážil jestvujúce „hypotézy“ (čiže náboženstvá) vzhľadom na ich schopnosť jasne, racionálne, konzistentne a hlavne účinne nielen vyjadriť a akosi „uchopiť“ túto Realitu, ale do nej aj vstúpiť, zakúsiť ju, žiť ju, nechať sa ňou pretvárať a zušľachťovať.

Umožniť

UMOŽNIŤ mladému človekovi slobodne a naplno žiť svoj nový, duchovne prebudенý život v prostredí, ktorým je skauting.

Na rozdiel od ostatného sveta, ktorý je nie vždy priateľsky naklonený veciam týkajúcim sa duchovna, Skauting sa usiluje byť „bezpečným miestom“, kde mladý človek môže duchovne žiť, vzrastať v umení žiť svoj život duchovne a byť aj po náboženskej stránke naplno tým, čím je, rešpektujúc ostatných a rešpektovaný ostatnými.

Platí to pre mladých ľudí, ktorí sú v skautingu formovaní:

„Skauting nie je nejakou formou synkretizmu, kde sa hlava-nehlava miešajú zlomky zo všetkých náboženstiev. Naopak, Svetová ústava úplne jasne deklaruje, že Skauting pomáha, motivuje a povzbudzuje veriacich každého náboženstva byť „skutočným katolíkom“, „skutočným moslimom“, „skutočným budhistom“ a pod.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

5W, alebo pravá strana rovnice

„Aby sme to zhrnuli originálnym spôsobom, môžeme povedať, že duchovný rozvoj v Skautingu je výsledkom nasledovného vzorca: $SD = 5W + SH^2$. SD značí ‚morálny a duchovný rozvoj‘, $5W$ označuje päť ciest, vypichnutých Skautingom na sprostredkovanie duchovnej skúsenosti³, SH^2 pripomína dvojnásobnú porciu duchovného dedičstva, ktoré by mal každý mladý človek objaviť a pochopiť: duchovné dedičstvo svojej komunity (viera, náboženstvo, kultúra) a hodnoty, predkladané Hnutím skautov i skautiek.

*(A European Seminar on Spiritual Development, Workshops & Seminars,
European Guide and Scout Office, May 1997)*

5W, v angličtine *Wisdom, Welcome, Wonder, Work, Worship*, predstavuje päť ciest, päť brán do sveta Reality, do ríše toho, čo je *skutočné*. Objavujeme *duchovnú realitu*, Realitu nad každou realitou. Jej ozveny zachytávame vždy, keď sa dotýkame niečoho, čo je opravdivo skutočné a opravdivo hodnotné. Práve tieto ozveny a pre nás prvé stopy tejto Reality, znejúco v našom svete, sú pre nás prvými skúsenosťami, bránami k jej objaveniu a zakúseniu.

Zmysel = pravda, dobro, krása a láska

Antickí Gréci verili, že na to, aby sa niečo mohlo považovať za dokonalé, musí to byť súčasne *dobré, pravdivé a krásne*. Možno pri tom zabudli na štvrtý rozmer, ktorým je *láska*, vzťah, pretože dokonalosť bez zdieľania vo vzťahoch ostáva sterilná, chladná a dokonca mŕtva.

Túto štvoricu môžeme nájsť v kresťanstve, kde charakterizuje Božie vlastnosti: Boh je dokonalý, pretože je svätý, čiže bezvýhradne *dobrý*. Je *pravdivý*, lebo je plnosťou reality, plnosťou existencie, jeho Meno je „Ten, ktorý je“. Je *krásny* a od neho má pôvod všetka krása, ktorá vo svete je. Nakoniec je nie osamotený, ale je *spoločenstvom* osôb, Trojicou a preto sám v sebe vzťahom, láskou.

³ Wisdom, Welcome, Wonder, Work, Worship.

Viktor Emil Frankl, zakladateľ logopedickej školy, nakoniec pridal posledný piaty rozmer, týkajúci sa špeciálne nás, ľudí, ktorým je práve *trancendentný zmysel života*, bez ktorého nie je možný skutočný ľudský život.

Všetkých týchto päť rozmerov môžeme vybadať aj v modeli PERMA, ktorým Martin Seligman, považovaný za otca pozitívnej psychológie, charakterizuje podľa neho dokonalý život:

- pozitívne myslenie a pocity, čiže *dobro*;
- hĺbka, prietok, stav, ktorý Mihályi Csikszentmihályi charakterizuje ako *flow*, prúdenie, v ktorom veľmi intenzívne a celým bytím žijeme to, čo práve žijeme, ako *pravda*, dotyk a zážitok čírej skutočnosti;
- kontakty a vzťahy, spoločenstvo, priateľstvo, čiže *láska*;
- zmysel, čiže niečo presahujúce, čomu žijeme, čomu slúžime, pre čo sme dokonca, slovami Honoré de Balzaca, ochotní aj položiť život, ak na to príde;
- výsledky v podobe napredovania, rastu, rozvoja smerom ku opravdivej *kráse*, odblesku to nesmrteľnej duchovnej Kráasy tak, ako to chápal definoval E. T. Seton vo svojom *štvornásobnom ohni*. Alebo *sebaaktualizácia*, ktorá bola akoby svätým grálom amerického psychológa a filozofa, autora známej „pyramídy“ ľudských potrieb Abrahama Harolda Maslowa či nemeckého neurológa a zakladateľa holistickej teórie organizmu Kurta Goldsteina.

Prostredníctvom nástroja 5W ich nakoniec nachádzame aj v skautskom hnutí, v jeho duchovnom rozmere:

- hľadáme presahujúci zmysel života
- tým, že pátrame po tom, čo je skutočné a pravdivé, čo je autenticky dobré, krásne a po opravdivej láske
- aby sme to žili a spoločne vyjadrili aj náboženským spôsobom, v skautingu potom formou, ktorá mu je vlastná, *skautským stíšením sa*.

Wonder (úžas) a výprava do ríše krásy

Nástroj č. 1: SETONOVSKÁ KRÁSA

„Skaut pozná a rozvíja svoje talenty, osvojuje si a rozvíja zručnosti, aby vedel stále lepšie slúžiť a žiť. Vie byť disciplinovaný.“

Pri zapaľovaní snemového ohňa nám jedno z jeho svetiel pripomína túto formu krásy, ktorá by nám mala byť veľmi blízka: **krása dokonalého človeka**, ktorý je krásny telom, krásny dušou, žije krásny život.

„Toto je svetlo krásy. Vyžarujú z neho tieto tri lúče: Bud' čistý, ty sám aj miesto, kde žiješ. Neexistuje dokonalá krása bez čistoty tela, duše a konania. Telo je posvätným chrámom ducha, uctievaj preto svoje telo. Čistota prospieva predovšetkým tebe, potom ľuďom okolo teba. A tí, ktorí zachovávajú tento zákon, skutočne slúžia svojej zemi. Bud' silný. Rozumej svojmu telu a maj k nemu úctu. Je to chrám ducha, a ak nie je zdravé, nemôže byť silné ani krásne. Ochráňuj všetky neškodné tvory pre radosť, ktorú dáva ich krása. Chráň stromy, kvety a obzvlášť dávaj pozor na oheň v lese i v meste.“

(Vladislav Kakody a Karol Ďurčík, Ceremoniály v Slovenskom skautingu)

Neznamená to, že naše telo bude nutne vyzeráť ako telo *Supermana* alebo *Wonder Woman*. Napriek tomu v sebe môžeme túto krásu odrážať – keď aj čo sa tela týka urobíme všetko pre to, aby v rámci možností, ktoré máme, svojou silou, zdravím, čistotou a schopnosťami túto krásu odrážalo čo najlepšie.

O duchu to platí ešte viac, pretože krásny duchom môže byť naozaj úplne každý. A žiť krásny, zmysluplný, osožný a užitočný život, aj to je v možnostiach každého človeka. Ako skauti sme k tomu vedení.

Maslow o tom hovorí ako o **sebaaktualizácii**, o ktorej hovorí, že je to „*inštinktívna potreba naplniť svoje schopnosti a snaha byť najlepším akým len človek môže byť.*“ Podobne Goldstein ju charakterizuje ako úsilie človeka „*dokázať so svojimi schopnosťami to najlepšie, čo mu okolitý svet dovolí.*“ Skautský sľub o nej hovorí ako o záväzku „*to do my best*“, vydať zo seba to najlepšie a najkrajšie.

Našou úlohou je naučiť mladých ľudí túto krásu chápať, túžiť po nej a vidieť ju.

Jednoduchosť krásy

„Skaut žije udržateľne a jednoducho.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

„*Krásne je to, kde už niet čo odobrať,*“ vysvetľuje jedna z postáv filmu *Deviata rota*. V prípade ľudského života a osobnosti to platí určite. Krásny život nie je ten, ktorý je preplnený množstvom vecí a ktorý je závislý na všetkom možnom vponkajšom

a meria sa podľa toho, koľko kto toho vlastní. Skôr by sme takýto život nazvali *gýčovitým*.

Skauting, práve tým, že vyvádza mladých ľudí do prírody, do jednoduchosti zálesáckeho a táborového života, pomáha im porozumieť, že krása nespočíva v tom, čo *máme*, ale čím *sme*.

Sila, zručnosť, múdrosť, vôľa, česťnosť, vernosť,... nič z toho nepotrebuje drahé oblečenie ani množstvo vecí. V skautingu máme príležitosť pochopiť a aj sami zakúsiť a obľúbiť si túto krásu zálesákov a skutočných mužov a žien – na rozdiel od *gýčovosti* rozmazaných ľudí, ktorí musia byť stále obklopení svojimi hračkami a ktorí bez najrôznejších „cool“ a „trendy“ vecí nevedia existovať, tobôž prežiť v drsnej kráse prírody.

Symbolický rámec s návodom

V prípade **túžby** je dobrým, ba skvelým pomocníkom *symbolický rámec*, v ktorom pomáhame mladým ľuďom opravdivo *vidieť* túto krásu na podmanivom obraze príbehu, na obrazoch jeho veľkých a inšpiratívnych hrdinov. Je len na nás, aby sme symbolický rámec dokázali podať nielen ako nejakú suchú symboliku, ani len ako vzrušujúci a napínavý príbeh, ale ešte viac ako obraz krásy, obraz ideálu, v ktorom sa mladý ľudia môžu kochať, obdivovať ju, stotožniť sa s ním a tak zatúžiť po podobnej kráse aj vo svojom živote. To samozrejme predpokladá, že im ukážeme aj to, akým spôsobom sa aj oni sami môžu takto krásni stať. To by však malo byť v skautingu úplne samozrejmé, pretože presne týmto skauting je: nástrojom, cestou, spôsobom, ako v sebe stelesniť ideál, ktorý aj prostredníctvom symbolického rámca predstavuje.

Ocenenie krásy v nás a v našich dielach

Druhá vec je, naučiť mladých ľudí túto krásu vidieť – aj na sebe. Znamená to naučiť sa obdivovať a oceňovať. Nie ľudí, čo by viedlo k žiarlivosti, k porovnávaniu a súpereniu. Obdivovať a oceňovať krásu a dobro, ktoré dosiahli. Nachádzať, oceniť a obdivovať krásu v dielach, ktoré vykonali. Naučiť sa ju nielen vidieť, ale sa z nej tešiť, dokonca aj vtedy, ak sa ukáže prostredníctvom diela či úspechu niekoho iného, pretože je to stále tá istá krása. Je to spojené aj s duchom družiny a oddielu, kedy sa tešíme z krásy, dokonalosti, úspechu a sebaaktualizácie druhých, lebo je to stále niečo, čo je naše: našej družiny, nášho oddielu, nás, skautov. A súčasne nám to môže pomôcť budovať družinového ducha, keď sa naučíme jednotlivé úspechy a diela vnímať ako „naše“, pretože sme bratstvo, klan, družina, oddiel, sme skauti.

Nástroj č. 2: ŽASNUTIE

„Skaut rozumie svetu prírody a vie nad ním žasnúť. Je vnímavý k zázrakom prírody a života.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

Krása je ale aj všade okolo nás. Ako v Biblii rozpráva staroveký žalmista:

„Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. Deň dňu o tom podáva správu a noc noci to dáva na známosť. Nie sú to slová, nie je to reč, ktorá by sa nedala počuť. Po celej zemi rozlieha sa ich hlas a ich slová až po končiny sveta.“

(Žalm 19, 2-5)

Príroda je rukou nestvorený Chrám Boha, odblesk krásy, veľkosti a dokonalosti Stvoriteľa – tak to cítime, keď čítame diela Zakladateľa. On sám píše o „náboženstve pralesa“, keď ľudia, ktorí možno nikdy o Bohu neuvažovali, dospeli k jeho hlbokému poznaniu práve prostredníctvom „knihy prírody“, ktorú spolu s „knihou Písma Svätého“ považuje za dva veľké zdroje poznávania Boha.

„Poznal som, že sa to pošťastilo v mnohých prípadoch medzi zálesákmi, námorníkmi, vojakmi a osadníkmi, ktorí by inak nikdy neboli dospeli k náboženskej viere“

*(Robert Baden-Powell, Na pouti za úspechom,
autorizované vydanie, 1928).*

Príroda a schopnosť vnímať jej krásu a majestátnosť v nej vidieť závan Večnej Krásy Boha, je tak veľkým a silným nástrojom, ktorý v skautskom hnutí máme!

„Kontakt s prírodou. Baden-Powell pochopil, že aktivity v prírode hrajú ústrednú rolu v celostnom rozvoji mladého človeka a obzvlášť v jeho duchovnom rozvoji. Rôzne „miesta“ v prírode, ktoré sa viažu k dejinám alebo symbolike rôznych náboženstiev tiež poskytujú príležitosť, kedy sa mladí ľudia dostávajú do kontaktu s krásou okolia, ktorá nemôže zlyhať pri prebúdzaní pocitov mieru, lásky a údivu. [...] Obzvláštnu pozornosť môžeme venovať symbolickej úlohe, ktorú zohrávajú hory ako miesta stretnutia sa s Bohom, ale napríklad aj zážitok dotyku večnosti medzi morom a nebom, púšť ako miesto samoty, objavovanie divov prírody a pochopenie, prečo musíme chrániť divočinu a životné prostredie.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

V súčasnosti je **schopnosť mladých ľudí vnímať krásu** a žasnúť nad veľkosťou a majestátnosťou sveta, histórie, prírody,... asi menšia, než bývala. Svoju rolu v tom má prístup k svetu (skôr analytický, pitvajúci, než syntetický a kontemplujúci, viac

chladne racionalistický než citový) ako aj zahltenosť mladých ľudí ohromným množstvom banálnych vnemov z virtuálneho sveta, v ktorom sa pohybujú. Prebudiť v nich schopnosť žasnúť, pocitu bázne, to je veľká úloha, ktorú pred sebou máme.

Skauting je v tomto smere dobrým nástrojom, pretože operuje s aktivitami a situáciami, ktoré sú emóciami a veľkoleposťou priam nabité – od adrenalínu dobrodružstva až po majestátnosť hôr a mágiu noci pod hviezdami.

Existujú ale aj **aktivity, určené na cielené prebúdzanie tejto schopnosti**. Za všetky spomeňme napríklad zážitkovú meditáciu, ktorá, obzvlášť meditácia hudby spojená s následnou reflexiou a zdieľaním svojich zážitkov počas nej (a príbehov, ktoré nám hudba rozprávala) prináša sľubné výsledky, alebo rôzne zážitkové hry, ktorých cieľom je intenzívne prežívať realitu, vnímať, obdivovať, žasnúť.

Krása je mocný výchovný nástroj. Mons. Giancarlo Bregantini, ktorý ako biskup trinásť rokov viedol kalábrijskú diecézu Locri-Gerace hlboko poznačenú prítomnosťou mafie, vysvetľuje:

„Zdanlivo to vyzerá ako poézia, avšak v skutočnosti je zmysel pre krásu najlepším protilekom na mafiu. Pokiaľ si mladý človek uvedomí krásu vlastnej identity, hrdú náležitosť k svojmu rodisku, či krásu nadania, ktorým ho obdaroval Boh, nemôže vstúpiť k mafii a do negatívneho zločineckého kontextu, pretože si všimne ich špinu.“

Nástroj č. 3: MALEBNOSŤ

Pripomeňme si aj niečo, čo v Skautingu nemáme nijako zvlášť zdôraznené, vo woodcrafte je to však vyjadrené dokonca v *Deviatich hlavných zásadách woodcraftu*, ich obdobe nášho Skautského zákona, ako jedna z hlavných zásad tohto hnutia:

„Malebnosť vo všetkom: To je veľmi dôležitá zásada. Malebnosť pôsobí na povedomé zložky osobnosti a rozvíja citové vnímanie sveta. Preto využívame všemožne kúzla titulov, pestrých šerp, krásnych obradov, kmeňových zvykov, tancov a piesní“

*(Petr Vilhelm, Jiří Macek, Svitek březové kůry —
1. díl, Kniha orlích per, 1997)*

Príroda je krásna – len sa treba naučiť znova vidieť jej krásu a žasnúť nad ňou. Nezanedbajme chvíle, kedy sa nám naskytne niečo krásne – scenéria, výhľad, obraz, umelecké dielo, hudba,... čokoľvek. Upozorníme na to, nechajme (a učme) mladých ľudí vnímať ju, nechať ju na seba pôsobiť, vychutnať si ju... nechať sa ňou zjemňovať a pretvárať a otvárať niečomu vyššiemu, vznešenejšiemu a väčšiemu...

Je na nás, aby sme túto **krásu preniesli aj do nášho života**: do výzdoby klubovne, do podoby šiat, ktoré nosíme, do svojich skautských zápisníkov, do obradov ktoré slávime a do vzťahov, ktoré medzi sebou tvoríme a, áno, aj do tábora a jeho podsád a típiek, kde to niekedy vyzerá skôr ako na smetisku, ako v improvizovanom *slume* uprostred blata. Ak nenosíme krásu v srdci, nebude nám záležať na kráse vonkajšej. Ale vonkajšia krása má moc prebudiť zmysel pre krásu v našom srdci.

Snažiť sa o krásu a malebnosť vo všetkom, čo robíme, vnímať ju všade a v každej veci okolo nás – to je mocné umenie a mocný nástroj, ktorý má vnímavý vodca na dosah ruky.

Môžeme využívať aj rôzne špecializované nástroje na prebudenie schopnosti mladých ľudí vnímať krásu, napríklad zážitkové meditácie hudby alebo obrazu, umelecký prednes a podobne.

Work (práca) a radosť z dobra a pravdy

Pravda – to nie je len „súlad nášho poznania s objektívnou realitou“, ako by povedali filozofi. Je to v prvom rade realita samotná, ono skutočno, pravdivé samo v sebe. Prostredníctvom nástroje *wonder/žasnutie* sme sa učili nachádzať ju, vidieť a obdivovať jej krásu. *Work/práca* pristupuje k tejto pravde inak: usiluje sa jej čo najviac dotknúť, čo najhlbšie ju zažiť, vo všetkých jej rôznych formách.

Učenie sa činnosťou

„Učenie sa činnosťou berie do úvahy, že duchovný rozvoj je možný len na základe osobnej skúsenosti a preto takéto učenie vyžaduje účasť jednotlivca na tomto procese. Taktiež zahŕňa prácu, ktorú skaut odvedie v úsilí vytvoriť lepší svet.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Skauting v istom zmysle **nepotrebuje nijaký zvláštny duchovný program**, pretože sám takýmto programom je. Nepotrebuje dokonca ani žiaden zvláštny program pre „hľadajúcich skautov“, pretože presne takýmto programom sám osebe je a za týmto účelom bol Zakladateľom stvorený:

„Skauting je prostriedkom, vďaka ktorému sa i najhorší huncút môže povzniesť k vysokému stavu myslenia a k viere v Boha.“

(R. Baden-Powell, Rady skautským vodcom)

Aby túto svoju funkciu plnil, skautské hnutie nám dáva do pozornosti tieto **tri rozmery**, ktoré v sebe správna skautská činnosť obsahuje:

„Skautský prístup k výchove sa dá opísať ako sústredený na osobu [person-centred], uskutočňovaný v rámci spoločenstva [community-related] a duchovne zameraný [spiritually-oriented].“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

1. **„person-centered“?** Prispieva to, čo robíme, k osobnému rastu a napredovaniu mladého človeka, ktorý sa na ňom zúčastňuje – aby tak v sebe a vo svojich skutkoch stále viac odhaľoval, uskutočňoval, videl krásu a tešil sa z nej? Alebo pomaly sklzávame do sféry „voľnočasových rekreačných aktivít“, ktoré sú zábavné, zaujímavé, ale ich výchovný zmysel sa topí v oleji z večných „hranolkovíc“ a v aróme pizze, objednávanéj k spoločnému sledovaniu hokeja v klubovni?

„V základe nástroja osobného rastu je skutočnosť, že Skauting jednoducho požaduje od všetkých, aby sa „vynasnažili zo všetkých síl“⁴. Nie je to žiaden test, v ktorom by vzájomne súťažili, žiadne rebríčky označujúce to, kto je lepší a kto horší. Jediná súťaž je sám so sebou. [...] Každá veková kategória ponúka množstvo najrôznejších výchovných cieľov, pokrývajúcich zručnosti, vedomosti a postoje v najrôznejších oblastiach. Ako príklad nám môže poslúžiť cieľ zameraný na zodpovednosť a prínos k životu skupiny. Z množstva rolí, ktorými môže napomáhať dobrému fungovaniu skupiny, môže byť zodpovedný za pestovanie plodín pre spoločné jedlá, učiť sa spravovať spoločné peniaze, prijať zodpovednosť ako tímový líder⁵ a pod. S pomocou dospelého vodcu si mladí ľudia ujasňujú, čo ich zaujíma, úroveň zodpovednosti i množstvo času, ktoré to od nich vyžaduje a pod. So schopnosťami postupne narastá aj miera zodpovednosti.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

2. **Je náš program „community-related“?** Naozaj sa odohráva v rámci tímu, sú v ňom schopnosti a zručnosti jednotlivcov využívané v prospech kolektívu, dokonca má program/aktivita presah smerom von, k spoločenstvu obce, farnosti, školy, rodiny,...? Sú jeho pevnou súčasťou skutočné vzťahy, vo vnútri skautského kolektívu aj smerom von z neho?

„Vytvoriť aktivity alebo obohatiť už jestvujúce tak, aby mladému človekovi pomáhali získavať znalosti a zručnosti je vcelku jednoduché. Ale aby to všetko nešlo u mladého človeka jedným uchom dnu a druhým von, závisí do veľkej miery od jeho záujmov, od toho, či to pre neho je osobnou výzvou, či to, čo dosahuje, sa mu javí ako užitočné a či môže získané vedomosti

⁴ „do his or her best“

⁵ v praxi napríklad družinový radca

a zručnosti nejako prakticky využiť a miera, do akej aj naozaj využívané sú. Na príklade postojov: aktivity zamerané na empatiu, mieru, porozumenie a tak sú užitočné – avšak slúžia prevažne len na to, aby mladému človekovi otvorili oči. Dlhodobý rast v týchto postojoch je omnoho menej ovocím nejakých aktivít a omnoho viac spôsobu, akým sú nadobudnuté vedomosti a zručnosti navzájom prepojené a využívané pre dobro ostatných, ako prispievajú k životu v prírode, ako sa uplatňujú v pravidle života počas bežného dňa, v radoostiach i strastiach života skupiny, v atmosfére vzájomnej podpory a pod. Spojenie, napríklad, medzi varením spoločného jedla či spoločným putovaním a citovým rozvojom nemusí byť hneď viditeľné, ale v okamihu, keď sa mladý človek potrebuje porozprávať o svojich problémoch, sa objaví.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

3. Je nakoniec náš program „spiritually-oriented“?

„Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu, objavovať sám v sebe hodnoty, ktoré dávajú životu zmysel a sústavne sa usilovať o uskutočňovanie týchto hodnôt vo svojom spôsobe života.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Napomáha to, čo robíme, mladým ľuďom v konečnom dôsledku pohliadnuť za hranice viditeľného, za obzor dneška a nachádzať, lepšie porozumieť i žiť zmysel svojho života, zakotvený v Duchovnej Realite, ktorá človeka presahuje a vyjadrený v hodnotách Sľubu a Zákona, ktoré z tejto Reality pramenia, objavovať tak zmysel a účel samých seba a svojho života?

„Duchovný rozvoj tak znamená podujat' sa vytvoriť intímny a obojstranný vzťah s Bohom, prijať záväzok [ktorý z toho plyní] a včleniť ho do našich životov, do našich srdiec a do nášho správania. V skautskom dobrodružstve je teda viera obsiahnutá prirodzene. Je prítomná vo všetkom, o čo mladí ľudia usilujú a čo robia, nielen v okamihoch meditácie či slávenia.“

(The educational objectives, World Scout Bureau, Interamerican Region, 1994)

Pokiaľ môžeme na všetky tri otázky odpovedať kladne, potom sme vytvorili dobrý skautský program. Nemusí a isto to nebude platiť o každej jednej aktivite, ktorú robíme. Malo by to tak ale **platiť o programu ako celku**, ktorý počas roka v klubovni, na výpravách a na táboroch realizujeme.

Učenie sa činnosťou je tak charakteristické aj pre duchovný rozmer skautskej výchovy a odlišuje tak skauting od mnohých iných hnutí a organizácií:

„V zmysle svojej veľmi činnej výchovnej metódy (učenie sa činnosťou) sa Skauting tak, ako len môže, vyhýba dogmatickým pokynom či školskému spôsobu vyučovania⁶.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Uskutočňovať výchovu k duchovnému životu a k náboženstvu nie teoreticky, odovzdávaním vedomostí (to sa deje v škole či vo farnosti na katechéze), ale činnosťou, konaním, zažívaním duchovnej skúsenosti, je isto výzva pre každého dospelého vodcu. Ale práve o tom skauting je a práve toto by mal dobrý vodca veľmi dobre ovládať.

Nástroj č. 1: DOBRODRUŽSTVO

„Každý, s kým sme sa rozprávali, hovoril, že sa rozhodol stať skautom kvôli dobrodružstvu v prírode. [...] Najúspešnejšie z oddielov neponúkajú iba program v prírode, ale prežívajú v prírode opravdivé dobrodružstvá, vytvorené s veľkou nápaditosťou a s využitím najrôznejších zdrojov.“

*(Boy Scouts of America, Are You Delivering the Promise?,
BSA item no. 18–251, 1993)*

Mladí ľudia dnes vyrastajú v do veľkej miery virtuálnom svete, plnom virtuálnej zábavy. Ich **kontakt s reálnym svetom sa postupne vytráca**. Podľa výskumov dnešný sedemročný Európan strávi za obrazovkou tabletu celý jeden rok svojho života, osemnásťročný dokonca štyri roky. Ak si odrátame spánok (ktorý zaberie zhruba jednu tretinu všetkého času), zistíme, že sa jedná bezmála o polovicu bdelého života! A čo do percenta *voľného času* mimo školy... „Od roku 1970 sa polomer aktivity detí (priestor okolo domu, kde deti môžu voľne preskúmať svet) klesol o 90%. Svet sa zmenšil na obrazovku smartphonu. Deti zabudli, a čo je ešte horšie, jednoducho nevie, čo je to – bežať v daždi, púšťať lodičky, šplhať na stromy a porozprávať sa s kamarátom“ (internet).

Hodnota skautingu spočíva v tom, že ide opačným smerom. Neponúka nejakú akčnejšiu formu stále virtuálnej a umelej zábavy, ani nejaké podobe ladené aktivity. **Namiesto *virtuality* ponúka *realitu*.** Namiesto hier a aktivít ponúka **dobrodružstvo**: Skutočný svet. Skutočná príroda. Skutočná námaha. Skutočná bolesť. Skutočná radosť. Skutočná zodpovednosť. Skutočné pády. Skutočné víťazstvá. Skutočné vzťahy. Skutoční priatelia. Skutočný život. Skauting nie je dokonalým všeliakom na návrat človeka k tejto schopnosti vnímania reality v celej komplexnosti Reality. Ale

⁶ Čiže namiesto katechéz a prednášok a podobného vyučovania hľadáme spôsob, ako to isté odovzdávať prostredníctvom nástrojov, ktoré nám ponúka Skautská metóda.

na druhej strane k tomu môže dosť napomôcť. Práve skautským dobrodružstvom, cez ktoré vytiahne mladého človeka z tesnej ulity virtuálnosti a vtiahne ho do fascinujúceho sveta Skutočného.

„Dobrodružstvo, či už spontánne, alebo vopred "organizované", dokáže veľmi presvedčivo vytrhnúť človeka zo zajatia zabehnutých životných stereotypov a súčasne ho vrhnúť do sveta nevšedných, dosiaľ neznámych, niekedy až nebezpečných, aktivít, sprevádzaných veľmi intenzívnymi zážitkami.“

(Dilbar Alieva, Dobrodružstvo v pohľade sociológie každodennosti)

Tento dotyk s realitou je dôležitý aj pre duchovný rast – už len preto, že objavujeme Realitu, ktorej súčasťou naša realita je – a cez dotyk reality sa pomaly otvárame pre vnímanie Reality, ktorá ju obsahuje.

Zároveň si uvedomujeme, stále viac, že táto **Realita je opojná**, že mení naše životy úchvatným spôsobom a že žiť s Bohom vlastne znamená posunúť svoj život zo šedivej roviny banálnej všednosti na rovinu opravdivého *dobrodružstva života*, ako to vidíme u svätých, ktorí touto cestou kráčali pred nami.

Mihály Csikszentmihály zaviedol pojem **flow**, **prúdenie**, ktoré definuje ako stav, „*ve ktorém jsou lidé tak ponořeni do určité činnosti, že nic jiného se jim nezdá důležité. Tento prožitek sám je tak radostný, že se ho lidé snaží dosáhnout dokonce i za velkou cenu, pro pouhé potěšení, které jim přináší.*“

Pravé dobrodružstvo má presne túto vlastnosť: „*Kúzlo dobrodružstva nespočíva vôbec v obsahu, ktorý by sme si "len minimálne povšimli, ale v dobrodružnej forme jeho prežívania, v intenzite a napätí, prostredníctvom ktorých nám to práve v tomto prípade dáva pocítiť život" (Simmel). Osobitosť dobrodružného pôžitku sa zaručuje atmosférou absolútnej prítomnosti, keď sa životný proces koncentruje v bode, ktorý "nemá ani minulosť, ani budúcnosť, a preto v sebe koncentruje život s takou intenzitou, oproti ktorej sa faktickosť udalostí stáva často relatívne ľahostajnou"*“ (Dilbar Alieva).

Práve **stav prúdenia je stavom plného dotýkania sa reality** – a je bránou k Realite, uvedomením si, že za realitou a opojným pocitom *prúdenia* pri jej prežívaní je ešte vyššia, hlbšia a širšia Realita, v ktorej tiež môžeme prúdiť – a tu začíname chápať skúsenosti mystikov, ktorí presne toto zažívali a svet, pre nás taký vzrušujúci, im zoči-voči tejto skúsenosti pripadal už len šedý a fádny, pretože ochutnali čosi neporovnateľne väčšie!

Pravé dobrodružstvo v sebe obsahuje **päť ingrediencií**⁷:

1) *Zmysel*

Jeho cieľom a obsahom musí byť niečo **veľké, nevšedné**, dokonca až *transcendentné*, ale rozhodne prekračujúce bežný rámec všedného života – vrátane rámca zaujímavej, ale nijako nevšednej *hry* či *aktivity*.

2) *Odhodlanie*

Zmysel vytvára podmienky pre odhodlanie – **upnutie vôle** k podstúpeniu a završeniu dobrodružstva, **rozhodnutie** vynaložiť svoje sily, čas a prostriedky a nechať sa odradiť ani námahou, ani prekážkami, dokonca ani utrpením či nutnosťou obety.

3) *Neistota*

Opakom nášho vnútorného odhodlania a istoty nášho rozhodnutia sa pre dobrodružstvo je vonkajšia neistota. Ideme **do neznáma**, podstupujeme **riziko**, čelíme **nepredvídateľnému**, možno **tajomnému** a záhadnému, dokonca **nebezpečnému**. Opúšťame bezpečný svet *istého*, rutinného, všedného – a nudného! – aby sme vstúpili do divokej a tajomnej džungle neznáma, čelili novým výzvam, zažívali novú skúsenosti, kráčali neznámou cestou.

4) *Nepriazeň osudu*

Dobrodružstvo znamená **opustiť zónu pohodlia** a vydať sa **naproti prekážkam** a nepriazni osudu, vyzvať ich, čeliť im a nakoniec ich poraziť a zvíťaziť. Pokiaľ neexistuje silný odpor a veľké prekážky, brániace nášmu víťazstvu, potom to nebude dobrodružstvo, ale obyčajná hra, aktivita, odreagovanie sa...

Dobrodružstvo tak vyžaduje od nás rast – musíme sa naň pripraviť, dorásť naň – a súčasne rast spôsobuje, pretože ak je to naozaj dobrodružstvo, jeho prekonávaním rastieme a po jeho skončení sme naozaj kdesi inde, než na jeho začiatku, tak, ako to v Pánovi prsteňov na konci dobrodružstva hovorí Saruman Frodovi: „Vyrastl jsi, *půlčíku*. Ano, *velice jsi vyrastl*“, či obdobne Gandalf hobitom: „Vy, *moji drazí přátelé*, žádnou pomoc nepotřebujete. Už jste vyrostli. Ano, vyrostli jste pořádně, patříte mezi

⁷ porov. Matt Walker,

veľké a už se o nikoho z vás ani trochu nebojím.“ (John Ronald Reuel Tolkien, Návrat krále)

5) Spoločenstvo

Skutočné dobrodružstvo neprežívame sami, ale **v kruhu verných a oddaných druhov** a priateľov. *Frodo má svoje Spoločenstvo Prsteňa, Harry Potter Rona a Hermionu a neskôr Dumbledoorovú armádu a ostatných verných spolubojovníkov, Peter má v Narnii pri sebe Lucy, Suzan a nakoniec aj Edmunda...* Je síce možné aj osamelé dobrodružstvo jednotlivca, ale v tom prípade stráca na svojej sile práve preto, že mu chýba rozmer spoločenstva.

Symbolický rámec

Skauting nám ponúka prostredníctvom symbolického rámca možnosť umocniť všetky tieto rozmery dobrodružstva, keď to, čo môžeme zažiť vo všetkej drsnej a namáhavej kráse dopĺňa príbehmi a obrazmi, ktoré dopĺňajú to, čo je mimo možností aj toho najlepšieho skautského dobrodružstva a súčasne osvetľujú a zvýrazňujú zmysel toho, čo prežívame a posúvajú dobrodružstvo na úroveň opravdivého príbehu, legendy, ságy.

Ako včleniť dobrodružstvo do skautského programu?

Je jasné, že podobné dobrodružstvo **nemôžeme prežívať každý deň**. Ak sa nám to podarí štyrikrát do roka – letný tábor a potom po jednom jarnom, letnom a jesennom dobrodružstve – budeme fakt dobrí. Ak teda všetky štyri podniky budú naozaj dobrodružné! Alebo, ak urobíme netáborové dobrodružstvá o niečo „menej veľkolepé“, môžeme ich za rok stihnúť možno päť, šesť, v praxi jedno za 4 až 8 týždňov. Ako to urobiť, aby aj napriek tomu *celý* náš program bol skutočne dobrodružný?

Rytmus dobrodružstiev

Dobrodružstvo sa nezačína „odchodom“ na dobrodružnú výpravu. Začína sa omnoho skôr – prípravou naň. Ba ešte skôr – namotivovaním a rozhodnutím sa preň! To nám dáva možnosť vytvoriť si určitý programový rytmus, napríklad takýto:

1. *týždeň: ukončenie Veľkého dobrodružstva, reflexia, oslava, skautské stíšenie sa,...*
2. *týždeň: odpočinková družinovka, hry, zábava,...*

3. týždeň: predstavenie novej výzvy. Motivácia, snívanie, vízia,...
4. týždeň: plánovanie dobrodružstva, stanovovanie úloh,...
5. týždeň: prípravy, osvojovanie si zručností, poznatkov, zabezpečovanie materiálu, zdrojov, podpory, prieskum trasy,...
6. týždeň: to isté
7. týždeň: to isté
8. týždeň: to isté
9. týždeň: generálka, posledné skúšky, prípravy⁸
10. týždeň: **VELKÉ DOBRODRUŽSTVO!**

... a cyklus sa zase opakuje!

Čím je družina menej zručná a vyspelá, tým menšie dobrodružstvá si môžeme dovoliť (hoci nie pre účastníkov, pre ktorých to subjektívne bude veľký zážitok a veľké dobrodružstvo!) V tom prípade môže byť ich počet väčší a prípravy naň kratšie.

Výsledkom je, že celý rok sa nesie v znamení dobrodružstva, prípravy naň či jeho oslavy a reflektovania – a celý rok tak je svojim spôsobom dobrodružný, pretože aj sama príprava je v znamení prekročenia hraníc, učenia sa nových a náročných vecí, rastu a napredovania.

A, samozrejme, aj oné *prípravné týždne* svojim obsahom (či lepšie povedané: práve oni) predstavujú skutočný rast, skutočné napredovanie – a v rámci toho napríklad aj plnenie úloh Skautskej cesty, alebo odboriek, samozrejme, všetko formou *učenia sa činnosťou* a všetko zakomponované do príbehu Veľkého dobrodružstva, ako jeho súčasť a nie ako nejaké „izolované úlohy“, ktoré si musím splniť, aby som dostal nášivku.

Nástroj č. 2. SLUŽBA

„Skaut pracuje na tom, aby napomáhal vzniku tolerantnejšej spoločnosti, ktorá sa viac stará o všetkých svojich členov. Hrá aktívnu rolu vo svojej komunite.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

„Potreba vytvárať ľudskejšiu a spravodlivejšiu spoločnosť – konaním a obzvlášť službou. Od samého počiatku zrodu Skautingu zamerania sa na

⁸ Môže zahŕňať aj preskúšanie zo zručností, ktoré skauti v rámci dosiahnutých stupňov už majú ovládať a je dobré z času na čas preskúšať, či ich stále ovládajú a ktoré sa koná vždy v predvečer veľkého dobrodružstva.

vylepšenie spoločnosti bolo obsiahnuté v ‚dennom dobrom skutku‘ a v duchu služby, ktorý je ukotvený v Sľube a Zákone. Tú istú pôvodnú inšpiráciu vyjadruje aj Svetová ústava ako princíp ‚... účasti na rozvoji spoločnosti...‘ [...] V rozvinutých krajinách [to znamená] aktivity na prekonanie problému osamelosti starých ľudí, pomoc mladým nezamestnaným, boj proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii, pomoc opomínaným a marginalizovaným skupinám a pod. Tieto aktivity pomáhajú mladým ľuďom pochopiť, že vďaka angažovanosti a zanietenosti je možné vytvoriť spoločnosť viac sa starajúcu jeden o druhého, tolerantnú a ústretovú. Je tu nejaká pochybnosť, že takéto zaangažovanie sa tiež nie malou mierou prispieva k duchovnému rozvoju?“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Alebo inak: služba. Jej dopad na duchovný rozvoj jednotlivca je mnohorozmerný:

- **dotyk reality v podobe ľudí trpiacich**, osamelých, na okraji;
- postoj **vďačnosti** za dary, ktoré máme;
- vedomie **zodpovednosti**, ako naložíme s darmi a schopnosťami, ktoré nevlastníme, ale ktoré nám boli Bohom zverené ako múdрым správcom rozhodne nie len pre naše vlastné dobro a potešenie, ale k prospechu všetkých⁹
- **služba ako tréning lásky**, ktorá nie je pocitom, sympatiou ani emóciou, ale postojom vernosti;
- **rozvoj empatie, súcitu, milosrdenstva**, ktoré sú bránami k Bohu a základným znakom života s Ním;

a pod.

Práve na toto nadväzuje ôsmy prvok Skautskej metódy, navrhnutý v roku 2017 na 41. svetovej skautskej konferencii v Baku:

„Spoločenská zaangažovanosť: Aktívna spoznávanie a oddanosť miestnym komunitám a následne svet, napomáhajú lepšie vzájomné uznanie a pochopenie medzi ľuďmi“

(World Scout Committee, Document 8 – The Scout Method Review).

Služba by mala byť **štandardnou súčasťou skautského života** – nielen občasou „dobročinnou“ či „verejnoptospešnou“ akciou. Je to nakoniec požiadavka Zákona, byť osožný a pomáhať iným a teda integrálna súčasť skautského života. Je dobré, ak táto služba:

⁹ napríklad Ježiš Kristus o tom hovorí hneď dvakrát veľmi naliehavo v podobenstvách O talentoch a O mínach.

- je **sústavná**, konzistentná, systematická a teda trvalá;
- a odohráva sa vo **vzťahoch** – vyzbierať odpadky po obci alebo vyčistiť kus lesa je vec záslužná, ale napriek tomu nebude mať úplne ten istý výchovný dopad, obzvlášť v oblasti duchovna, ale aj v oblasti sociálneho rozvoja mladého človeka, než služba konkrétnym ľuďom, ktorá vytvára konkrétne vzťahy s týmito ľuďmi a spoločenstvami, prijíma skutočnú zodpovednosť a je miestom skutočného súcitu a empatie.

Nástroj č. 3: REFLEXIA

Aby dobrodružstvo rovnako ako služba priniesli svoj plný efekt aj v oblasti duchovného rozvoja, musí tu byť **príležitosť na jeho spätné uchopenie**, spracovanie, uvedomenie, vyjadrenie. Tomu slúži reflexia.

„Nemôžeme samozrejme očakávať, že mladý človek bude neustále dumieť o svojom osobnom napredovaní. V skutočnosti, obzvlášť v zápale hry, väčšina vedomej pozornosti mladého človeka bude smerovať k aktivite samotnej a k tomu, ako v nej uspieť. To je dôvod, prečo po skončení podujatia či tábora dospelý vodca potrebuje vydeliť si čas na to, aby spolu s mladými ľuďmi (napríklad s družinou po družinovej výprave s prespatím alebo s oddielom po skončení tábora) podujatie vyhodnotil. Rekapitulácia zahŕňa to, čo sa im páčilo a čo nepáčilo, celková úroveň úspešnosti aktivity, ťažkosti, s ktorými sa stretli a spôsob, ako s nimi naložili a tak ďalej. Je to priestor aj na to, aby každý mladý človek zhodnotil, čo získal (a čo získať dúfal) ako výsledok tejto skúsenosti – a čo by v budúcnosti skúsil urobiť inak. Je mnoho spôsobov, ako takéto vyhodnotenie uskutočniť. Jeho cieľom určite nie je, aby sa mladý človek túžil najradšej stočiť do kľbka a ukryť v najbližšej myšlej diere! Povzbudenie vnútornej motivácie vyžaduje príležitosť uvedomiť si pokrok, ktorý dosiahol a cítiť chuť úspechu ako výsledok svojho úsilia – a tiež uvedomiť si svoje slabiny, na ktorých ešte musí zapracovať.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Reflexia je dôležitá pre všetky aspekty programu. Vyhodnotenie výsledkov, poučenie sa z chýb, oslava úspechov a triumfov, ... to všetko sú veci dôležité.

Pre duchovný rast začína byť reflexia zaujímavá vtedy, ak sa posunie ešte ďalej: k **pocitom**, ktoré sme zažívali, ktoré teraz po skončení zažívame, k **uvedomeniu** si seba, vzťahov, v ktorých sme dobrodružstvo prežívali, k uvedomeniu si spolupatričnosti, vzájomnej pomoci i zodpovednosti jeden za druhého – a následne až ku **chvále**, vďaka, k **modlitbe** a vďakyvzdaniu, ktoré sa nekoná preto, lebo to vodca nariadil, ani preto, že sa to patrí, ale preto, že vyviera zo srdca a z emócií

mladých ľudí, ktorí sú dostatočne slobodní a otvorení na to, aby ho aj navonok bez okolkov vyjadrili.

A rovnako keď nás dovedie aj k uvedomeniu si **chýb** a zlyhaní, okamihov, kedy v nás prevládlo sebestvo alebo hnev alebo strach alebo zbabelosť – a vyústi do účinnej **lútosti**, ktorá nie je len oným pocitom viny, pri ktorom máme chuť „skryť sa do myšacej dierky“, ale postojom **obrátenia** – vyjadreným prosbou o odpustenie voči svojim druhom i smerom k Bohu v modlitbe pokánia a obrátenia.

Dobрым miestom reflexie je večerné sedenie pri ohni, okolo spoločného jedla alebo po ňom, na konci dňa. Neformálnosť a uvoľnenosť ako aj určitý odstup od samotného zážitku a vzrušenia počas jeho prežívania je super, našim cieľom nie je zorganizovať formálne „firemné“ vyhodnotenie akcie, ale skôr navodiť atmosféru sebaskúmania, zdieľania, uvažovania.

Reflexiu je možné ešte viac predĺžiť a prehĺbiť prostredníctvom *skautského stíšenia sa*, o ktorom ešte bude reč, pretože mu patrí jedno celé „W“ našej rovnice duchovného rozvoja.

Wisdom (múdrose) a výprava do hĺbky

„Pomoc pri rozvíjaní vyváženej osobnosti, vnútornej disciplíny a súboru vnútorných hodnôt. Skauting je založený na pozvaní k výchove. Jeho zámerom nie je vnútiť mladému človekovi nejaký vopred daný model. On či ona je pozvaný vynasnažiť sa zo všetkých síl rozvinúť čo najplnšie všetky rozmery svojej jedinečnej osobnosti, vrátane, samozrejme, aj duchovnej dimenzie. Z toho dôvodu Skauting povzbudzuje k takému životnému štýlu a aktivitám, ktoré pomáhajú mladým ľuďom rozvíjať zodpovednosť za seba samých, odolávať negatívnym vplyvom, nachádzať pozitívne osobné ciele a kroky nevyhnutné k ich dosahovaniu.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Objavovať **starobylú a stále platnú múdrose života**, jeho zmysel, svoje miesto v piesni Vesmíru a následne objavovať nádheru a krásu rastu a dokonalosti, ktorú aj keď nikdy nedosiahneme, predsa sa k nej môžeme priblížiť a stvárniť tak samých seba i svoje okolie do podoby veľkej krásy.

Vyberať sa na **odvážnu výpravu za povahou a podstatou dobra**, pravdy a krásy objavovať ich, poznávať, chápať ho stále viac – a potom vnášať do svojho bežného života a konania a stále viac prijímať z nich plynúcu zodpovednosť.

Je to vlastne **pokračovanie reflexie** – keď na základe toho, čo sme videli a zažili, čoho sme sa dotýkali a nad čím sme žasli alebo naopak súcitili a plakali, sa stáva východiskom pre úsilie pochopiť, porozumieť, ísť hlbšie, preniknúť pod vonkajšom a v samej hĺbke bytia pochopiť, porozumieť Zmyslu, ktorý za tým všetkým je. A keď tak robíme, ani nebadáme, ako sa **dostávame do sveta ducha, do sveta náboženstva**, ako sa nám začína poodhaľovať závoj a my začíname sprvu nejasne a nesmelo ale predsa zrieť kontúry Boha. nakoniec, filozofia je a vždy bola obdobou náboženstva – a každé funkčné náboženstvo v sebe zase vždy nesie prvky filozofie, *lásky k múdrosti*, vášni v jej hľadaní a nachádzaní. A keď ju nájde, neváha **uplatniť ju vo svojom živote** a hľadať spôsob, ako to urobiť čo najlepšie.

„Skaut sa vyznačuje sebadôverou a sebadisciplínou. Vie prijať zodpovednosť za seba i za druhých. Vie vyvodiť závery pre svoj osobný život a podľa nich aj konať. V ťažkostiach prejavuje odvahu a do budúcnosti nádej.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

Nástroj č. 1: SYMBOLICKÝ RÁMEC

„Samotné meno Hnutia – Skauting – poukazuje na symbolický rámec, vytvorený zakladateľom Baden-Powellom a vymyslený tak, aby oslovil chlapcov v neskorom detstve a začínajúcom dospelovaní. [...] Symbolický rámec stavia na prirodzenej predstavivosti, dobrodružnosti, tvorivosti a vynachádzavosti mladých ľudí tým, že podnecuje ich rozvoj v rôznych oblastiach, pomáha im stotožniť sa so smerovaním svojho rozvoja a s hodnotami, ktoré Skauting zdôrazňuje, podporuje v nich rozvoj vedomia vlastnej identity a podporuje jednotu a solidaritu skupiny. [...] Nakoniec môže symbolický rámec otvoriť cestu smerom k duchovnému rozvoju tým, že je založený na hodnotách zodpovedajúcich Princípom skautingu. Môže podnietiť mladého človeka ku objavovaniu a skúmaniu seba samého, vzťahov, ktoré tvorí a svoj život všeobecne spôsobom, ktorý ho povedie za hranice materiálneho každodenného života a to tým, že na okamih premení zvyčajné na nezvyčajné, nemožné na možné, neviditeľné na to, čo môže človek vnímať intuitívne.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

„Úlohou symbolického rámca je zabezpečiť, aby sa duchovný rozvoj týkal celého človeka.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Náboženstvo je do veľkej miery príbeh. Veľká židovsko-kresťanská tradícia nie je ničím iným, než fascinujúcim príbehom Boha a človeka, ktorý obsahuje všetko: príbehy vernosti i zrady, lásky i nenávisť, mieru i vojny, blahobytu i biedy, slobody

i útlaku – a nad tým všetkým príbeh Božej vernosti, fascinujúci príbeh Božej *ekonómie spásy*, ktorý stále nie je pri konci, stále trvá a ešte len, spolu s celým tvorstvom, smeruje k onomu „bodu Omega“ dejín (Teilhard de Chardin).

Duchovný život znamená byť vtiahnutým do tohto príbehu a stať sa jeho súčasťou. Tento Veľký Príbeh je dobrým zdrojom a východiskom symbolického rámca skautských aktivít a jeho reálnosť, historickosť a pravdivosť ešte umocňuje jeho silu. Takisto príbehy ľudí, ktorí touto cestou kráčali pred nami – obzvlášť, ak sú zvolené príbehy a postavy blízke mladým ľuďom, ich mentalite a veku.

Rovnako **ozveny a čriečky tohto Príbehu**, jeho neuhasiteľnej túžby človeka po Nekonečne a Božej veľkorysej odpovedi, naplňujúcej túto túžbu, nájdeme, ak sa pozeráme pozorne, takmer všade: od rozprávok až po činy priekopníkov na Divokom Západe, od *Pána prsteňov* cez *Hviezdne vojny* až po megasériu *Avengers*...

Je na nás, aby sme **symbolické rámce vytvárali takým spôsobom**, aby v sebe túto múdrosť obsahovali, aby dokázali čo najlepšie prerozprávať v konkrétnom symbolickom príbehu tento prastarý **Večný Príbeh, opravdivý Mýtus** v zmysle onoho „*stalo sa to nikde a všade*“ cisára Juliána Apostatu, udalosť, ktorá sa sama osebe nikdy nestala, ale jej posolstvo vždy a všade platí, pretože odráža omnoho viac, než len nejakú jednotlivú udalosť, byť aj sebahrdinskejšiu: večne prítomnú a večne platnú Pravdu, nestvorenú Duchovnú Realitu, večné Dobro a nesmrteľnú Krásu, ktoré prežarujú celé dejiny. V tom sa napríklad líšili staré rozprávky, ovocie múdrosti a poznania generácií, od ich moderných náprotivkov, ktoré často klížu po povrchu a namiesto múdrosti viac hľadajú zábavnosť (a komerčný úžitok pre autora), ako skvelo poukázal vo svojej knihe *Železný Ján* autor Róbert Bly.

Preto si vytváranie príbehu a skautskej symboliky – jedno, či na pre celú organizáciu a celú vekovú kategóriu, alebo na jedno dobrodružstvo jednej družiny či jeden letný tábor jedného oddielu – **zaslúži našu veľkú pozornosť a veľa uvažovania** nad tým, aké posolstvo a akú víziu ním smerom k mladým ľuďom komunikujeme.

Nástroj č. 2: SLUB a ZÁKON

Skautský Sľub

To, čo **symbolický rámec** odovzdáva v podobe obrazu a príbehu a viac pocitov a nálad, **Sľub a Zákon** odovzdávajú v otvorenej, konkrétnej a zemitej reči. Oboje medzi sebou **súvisí**, pretože symbolický rámec vdychuje suchým príkazom Zákona a záväzkom Sľubu farby, obrazy a vône, zatiaľ čo Zákon a Sľub sú vodítkami

a sprievodcami pri dešifrovaní a chápaní symboliky symbolického rámca a návodmi na jej uvedenie do praxe.

„Náboženstvo a duchovno sú stále kľúčovou súčasťou Skautskej metódy. [...] „Povinnosť voči Bohu“ je princípom svetového Skautingu a WOSM od členských národných organizácií vyžaduje odkaz na „Povinnosť voči Bohu“ v ich Skautských sľuboch.“

(Scouting And Religion, WOSM, 28th Nov 2013)¹⁰

Skautský Sľub je nástrojom duchovného rozvoja obzvlášť v zmysle, že

- „núti“ mladého človeka **zamyslieť sa** nad tým, čo od neho Sľub požaduje a to vrátane prijatia záväzku a povinnosti „voči Bohu“. Musí si teda ujasniť, či tento záväzok na seba vedome a dobrovoľne prijme – a to či už ako človek, ktorý Boha viac menej pozná a zaväzuje sa tak rozvíjať vzťah s Ním, alebo ako človek hľadajúci, ktorý Boha až doteraz nepozná, ale racionálnou úvahou prišiel k záveru, že niečo také zjavne existuje, má to svoju hodnotu pre jeho život a preto chce túto Realitu objaviť a vniesť do svojho života;

„Aby Sľub a Zákon naplnili svoju výchovnú funkciu, mladí ľudia, ktorých Skauting oslovuje, musia mať dostatočne rozvinutú schopnosť porozumieť mu a urobiť rozhodnutie vynasnažiť sa zo všetkých síl naplniť toto pravidlo života. Preto vyžaduje pozornosť spôsob, akým je sľub mladým ľudom vysvetlený. Je potrebné, aby porozumeli dôsledkom zloženia sľubu – že dali svoje slovo a dali svoje slovo k tomu, že sa vynasnažia zo všetkých síl. Má im byť preto predstavený ako dôležitý úkon, hoci nie zas tak, aby z toho mali strach.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

- po zložení Sľubu je základom pre jeho **otvorenosť** tejto oblasti a aktívnu snahu **napredovať** aj v tejto oblasti, pretože sa k tomu so všetkou vážnosťou **zaviazal** rovnako, ako k ostatným stránkam skautského života.

„Zloženie Sľubu neznamená, že mladý človek bude hneď „dokonalý“ skaut. Je to štartovacia čiara, nie cieľová rovinka. Skutočnosť, že sľubuje „vynasnažiť sa zo všetkých síl“¹¹ poukazuje na vynaloženie osobného úsilia až po samú hranicu svojich možností. Z výchovného hľadiska je toto nasadenie rovnako dôležité ako ciele, ktoré ním dosahuje. Samotné úsilie vždy zodpovedá danej osobe a napredovanie tak môže byť hodnotené len vzhľadom na to, akým bol mladý človek predtým.“

¹⁰ V roku 1913 na tábore Vodcov v Sussexe, na ktorom bol prítomný aj Baden-Powell, niekto navrhol, že ak by bola „povinnosť voči Bohu“ vyňatá zo Sľubu, do hnutia by vstúpilo mnoho viac osôb. Vtedy Zakladateľ širokým gestom ukážuc na okolitú prírodu odpovedal: „Nemienim dať v našom hnutí Stvoriteľovi vesmíru fakultatívne miesto.“ (A. Grieco, "La legge e la Promessa nel Mondo Scout")

¹¹ „do one's best“

Samotné uskutočňovanie skautského Sľubu – to, že mladý človek sa usiluje „**až po hranice svojich možností**“ zo **všetkých síl** pracovať na tom, aby bol stále lepší a dokonalejší sám osebe, vo vzťahu k iným a nakoniec aj vo vzťahu k Bohu – je samo osebe **dôležité pre jeho duchovný rast**, nakoľko pravá sebaaktualizácia (v kresťanstve sa tomu hovorí „svätosť“) a radosť z nej plynúca (pre kresťanstvo svätosť je synonymom plnosti života) je dôležitou skúsenosťou, ktorá otvára dvere k túžbe a prežívaniu života na duchovnej úrovni¹².

Vedie k pochopeniu, že „**duchovné praktiky**“ (ako sú napríklad modlitba, rozjímanie, meditácia) nie sú len nástroje užitočné na dosahovanie vonkajších cieľov (ako sa to môže stať napríklad v športe, kde sa meditovanie môže vnímať ako pomôcka na zlepšenie športového výkonu), ale že majú cenu sami osebe, pretože otvárajú dvere do sveta Duchovnej Reality, ktorá je lepšia, plnšia a živšia než čokoľvek „vonkajšie“ a ktorá následne túto svoju plnosť vdychuje všetkému, čo robíme „navonok“ v rámci svojho všedného dňa. Takto to napríklad vníma kresťanstvo, keď vedie ľudí k tomu, aby všetko vo svojom živote žili a konali skutočne a opravdivo „*skrze Krista, s Kristom a v Kristovi*“, plní Ducha Svätého.

Skautský Zákon

„Príprava dospelých na prácu s mladými ľuďmi na miestnej úrovni preto vyžaduje dať im možnosť, aby sa oboznámili s hodnotami zdôraznenými v Skautskom zákone a so spôsobom, akým sa toto pravidlo života aplikuje do každodennej činnosti mladých ľudí. Pretože skautský zákon predstavuje pravidlo života ako jednotlivca tak aj skupiny, má byť základom pre štruktúru i činnosť skautskej jednotky. Konkrétne to znamená preložiť Skautský zákon do podoby pravidiel správania sa skupiny: práva a povinnosti každého člena, zdieľanie zodpovednosti, spôsob rozhodovania, spôsob riešenia konfliktov a pod. Do tohto procesu tvorby pravidiel skupiny majú byť mladí ľudia zapojení najviac, ako to len je možné, primerane úrovni ich rozvoja. Na jednej strane im to pomáha lepšie porozumieť Skautskému zákonu, na druhej strane mladí ľudia majú menší problém s prijatím pravidiel, dokonca aj nariaďujúcich niečo, ak sa sami podieľali na ich ustanovení.“¹³

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

¹² alebo, povedané rečou psychológie, k žitiu hodnôt *bytia* (B-hodnoty A. H. Maslowa), k objavovaniu krásy života založeného na „*byť namiesto mať*“ (E. Fromm).

¹³ To znamená, že skautská družina (obdobne oddiel) by si mala vytvoriť svoj vlastný „zákoník“, založený na Skautskom zákone, ktorý by ako pravidlo života popisoval vzťahy a fungovanie družiny, povinnosti, zodpovednosti, manažment konfliktov, ustanovovanie funkcií a služieb a pod. Táto tvorba je dôležitá nielen ako pravidlo života družiny, ale výchovný význam má aj samotný proces jeho tvorby.

Pri podobnom narábaní so Zákonom narážame na niečo, čo si nemusíme hneď uvedomiť, ale čo nás pri hlbšom zamyslení prekvapí: na objektívny, vrozený, **prirodzený zákon**, na ktorý sa mimovoľne všetci odvolávame. „Isté všeobecné morálne princípy existujú v písanej podobe napr. z babylonských čias (Kniha hriechov) alebo z Egypta, skadiaľ pochádza Spoved' cnostnej duše. Cicero v diele De Res Publica povedal, že ľudské zákony sú nedokonalé kópie zákonov večných“ (Matúš Demko, Postoj.sk).

Mysliteľ C. S. Lewis píše: „*Číňania tiež hovoria o veľkej (najväčšej) veci zvané tao. Je to niečo, čo sa nedá vyjadriť slovami, čosi hlboké a priepastné, čo tu bolo ešte pred samotným Stvoriteľom. Je to príroda, spôsob, cesta. Je to spôsob, akým sa riadi vesmír, spôsob, akým sa ustavične vynárajú veci, ticho a pokojne, do priestoru a času. Je to tiež spôsob, akým má každý napodobovať kozmický a superkozmickej pokrok, a všetkou svojou činnosťou prispôbiť tomuto veľkému vzoru. „V Poriadku súlad je vec najcennejšia,“ hovorí sa v Hovoroch Konfúciových. Aj starovekí Židia chválili Zákon za to, že Božie prikázanie v ňom obsiahnuté sú ´pravda´ [...] Toto poňatie je podobné vo všetkých svojich formách Platónových, Aristotelových, stoických, kresťanských aj orientálnych, [...] Je to náuka o objektívnej hodnote, viera, že niektoré postoje skutočne pravdivé a iné zasa mylné a to vzhľadom k veciam, ktoré tvoria vesmír i k tomu, čo predstavujeme my.*“ (C. S. Lewis, Zničenie človeka).

Málokedy si uvedomíme, že kedykoľvek argumentujeme „Ale to nie je pravda!“, „To nie je fér!“, „To je nespravodlivé!“ – dovolávame sa nie nejakého zákonníka či paragrafu, ale hlbokého vnútorného vrozeného presvedčenia, spoločného všetkým ľuďom všeobecne, že naozaj existuje akási objektívna pravda a objektívna spravodlivosť, nadradená všetkému ostatnému, podľa ktorej môžeme a dokážeme aj nami vytvárané zákony hodnotiť a posudzovať ako dobré či zlé, spravodlivé či nespravodlivé. Dokonca aj ľudia, ktorí sa správajú kruto a nespravodlivo (diktátori, mafiáni,...) v prípade, že ide o nich samotných, sa zrazu dovolávajú „spravodlivosti“ voči sebe a protestujú voči „krivde“, ak si myslia, že sa im deje – s odvolaním sa na ten istý spoločný vrozený zákon, ktorý v nás, ľuďoch, je.

Práve otázka „Odkiaľ sa toto presvedčenie berie? Čo odráža a čo odzrkadľuje?“ priviedlo mnoho hľadajúcich ľudí k viere a časom aj ku skúsenosti Boha, ktorý je pôvodcom tohto *prirodzeného zákona*, vrozeného v človeku.

Skautský zákon je teda mocným nástrojom duchovného uvedomenia a rastu nielen preto, že vyučuje hodnotám, ktorú sú **v súlade s prirodzeným morálnym zákonom** a presvedčením človeka, ale zároveň **poukazuje na svoj zdroj**. Je len na vodcovi, aby aj túto stránku Zákona a hodnotového systému Skautingu náležite využil.

Nástroj č. 3: DUMKA

Nástroj, ktorý nám je dôverne známy a isto aj využívaný. Miesto, kde, v atmosfére uvoľnenosti – možno na tábore či expedícii večer, pri ohni, po bohatom prežitom dni, alebo večer v klubovni pri sviečke či petrolejke, spoločne uvažujeme, *dumáme* nad zmyslom života, nad dobrom a zlom, hľadáme nielen poznanie, ale skutočnú múdrosť, vhľad, aby sme zistili, že múdrosť je krásna a krása v sebe vždy nesie aj múdrosť. Je to aj čas hovorenia príbehov, legend, kreslenia mocných a inšpirujúcich obrazov na plátne predstavivosti...

Worship (bohoslužba) a oslava zmyslu

„Skaut si uvedomuje potrebu modlitby a kultu ako odpovede na duchovno. Dokáže skúmať duchovné a náboženské dedičstvo svojej komunity a s jeho pomocou nachádza zmysel jej minulosti aj prítomnosti. Vie jeho formami a spôsobmi vyjadriť vďačnosť, svoje potreby i svoju bolesť.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

Realita, ktorá v nás budí úžas, keď na ňu pozeráme, ktorá nás naplňa pocitom vzrušenia a skutočného života, keď sa jej dotýkame a do ktorej fascinujúceho tajomstva sa ponárame, keď nad ňou uvažujeme, poukazuje v konečnom dôsledku na „Realitu za realitou“, kde sa nachádza jej zdroj a súčasne kde my nachádzame svoj zmysel života a samej našej existencie: Duchovná Realita, čiže Boh.

Nástroj č. 1: SKAUTSKÉ STÍŠENIE SA

Týmto smerom nás upriamuje aj skautský nástroj, ktorý sa najviac približuje náboženstvu a náboženskej praxi: *skautské stíšenie sa* (Scout's Own).

„Baden-Powell opísal Skautské stíšenie sa ako ,zhromaždenie sa skautov, aby uctievali Boha a upevňovali sa v hlbšom uskutočňovaní Skautského zákona a Sľubu, doplňujúce ale nie nahrádzajúce riadne náboženské povinnosti‘ (Baden-Powell, Rady skautským vodcom, 1919). ,Nechceme nejaký druh nariadenej cirkevnej ceremónie, ale dobrovoľné pozdvihnutie srdc chlapcov pri d'akovaní za radosť zo života, s túžbou hľadať inšpiráciu a silu k väčšej láske a službe druhým‘ (The Scouter, november 1928).“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

„Skautské stíšenie sa zostáva stále užitočným nástrojom. Poskytuje skautom príležitosť oboznámiť sa so spôsobmi, ktorými ako ľudia sami seba vyjadrujeme v príbehoch, piesňach, umení, poézii, hudbe, tanci a podobne. Rozvíja ich schopnosť sebaujedenia a odhalenia svojho vnútra. Posilňuje ich schopnosť zotrvať v pokoji a načúvať. Otvára ich skúsenosti zážitku niečoho, čo je nad nami ako aj zdieľať navzájom svoje nádeje, obavy, sny či túžby.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

Znova tu zaznieva idea „delby práce“ medzi Skautingom a náboženstvami.

„Skautské stíšenie sa je dôležitá a často zle pochopená súčasť skautských aktivít. Nie je to ani cirkevná ceremónia, ani formálna bohoslužba, ani náboženský rituál. Nie je to ani náhrada za skautovo riadne plnenie si povinností svojho náboženstva, čo je súčasť naplňovania jeho záväzku povinnosti voči Bohu.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

- oficiálne, úradné, liturgické bohoslužby a slávenia sú doménou a úlohou cirkví a **Skauting nemieni v tomto cirkvám konkurovať**, ani preberať ich úlohy a zodpovednosť;
- namiesto toho sa aj tu **realizuje v oblasti, ktorá spadá svojou povahou do osobného duchovného života človeka** – osobná modlitba, chvála, oslava, rozjímanie,... – a v tejto oblasti mladých ľudí povzbudzuje, vedie a vychováva k väčšej hĺbke a zanietenosti.

„Je dôležité, že sa toto všetko deje s využitím ostatných prvkov Skautskej metódy. Náboženské bohoslužby sú zvyčajne vopred pevne určené, Skautské stíšenie sa na druhej strane ponúka možnosť učiť sa činnosťou spôsobom, ktorý je najbližší pre tých konkrétnych mladých ľudí, ktorí sú práve prítomní.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Základnými znakmi skautského stíšenia sú:

Je spoločné a bežné

„Skautské stíšenie sa je zhromaždením sa skautov. Môže to byť v skupine malej či veľkej. V malej skupine sa skauti môžu lepšie zapojiť, zdieľať svoje zážitky a vidieť, že duchovno je niečo, čo ich ovplyvňuje, dáva zmysel a smerovanie ich životom. Vo väčšej skupine môžu zase skauti zažívať

spoločnú skúsenosť, možno oslavu hodnôt, ktoré v skautingu zdieľajú a ich dopad na svoje životy.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Je to teda **bežná súčasť programu** ako **družín**, tak aj **oddielu**.

Je zamerané na oslavu a uctievanie Boha

„Modlitba, podľa Baden-Powella, má byť krátka, vychádzajúca z mladých ľudí a pozostávajúca hlavne z ďakovania a prosieb. Skautské stíšenie sa dáva skautom príležitosť modliť sa týmto spôsobom a hľadať tak múdrosť a silu k väčšej láske a službe, v súlade s ich vlastnou náboženskou tradíciou. Najlepší spôsob, ako zabezpečiť, že ich náboženská tradícia bude rešpektovaná, je zapojiť ich priamo do plánovania takéhoto Skautského stíšenia sa.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Skautské stíšenie sa je teda svojim spôsobom **ekumenické** – nie v tom zmysle, že sa všetci účastníci budú „brzdiť“ a „obmedzovať“ a nakoniec sa stiahnu na akúsi „základnú úroveň“, aby sa tak jeden druhého nedotkli a niekoho náhodou niečím neurazili. Naopak, v zmysle snahy Skautingu, aby každý jeho člen bol aj v oblasti náboženstva naplnený tým, čím je, aj tu sú účastníci povolani, aby sa každý z nich naplnil **vyjadril svojim vlastným spôsobom**¹⁴, pričom ostatní jeho náboženskú cestu k Duchovnej Realite **rešpektujú** a tolerujú (aj keď sa s ňou nemusia stotožňovať) – a zase on s úctou rešpektuje a toleruje ich vlastné náboženské prístupy k Duchovnej Realite (aj keď s nimi nemusí osobne súhlasiť)¹⁵.

Táto forma ekumenizmu je veľmi dôležitá z dvoch dôvodov:

- **učí mladých ľudí skutočnej tolerancii**: že totiž človek nemusí súhlasiť s názormi a praxou iného človeka, ale pritom môže s úctou rešpektovať jeho samého ako osobu a takto k nemu pristupovať¹⁶;

¹⁴ Katolík tak napríklad môže otvorene prosiť o príhovor Bohorodičku a evanjelik ďakovať Boh za dar Reformácie – bez toho, aby to bolo príčinou urážky či konfliktu.

¹⁵ Niečo podobné robieval „vo veľkom“ sv. pápež Ján Pavol II. na medzináboženských modlitbových stretnutiach v Assisi. Porovnaj aj dokumenty II. vatikánskeho koncilu Katolíckej cirkvi *Unitatis Redintegratio* a *Nostra Aetate*.

¹⁶ Tento postoj je v dnešnej dobe obzvlášť dôležitý, pretože v spoločnosti sa stále viac presadzuje obraz človeka ako púheho psychologického súhrnu jeho postojov a názorov: „To, čo verím, nemôže byť oddelené od toho, kto som; kritizovať to, čo je pre niekoho dôležité, znamená kritizovať tú osobu“ (Bruce B. Suttle, citujúce bežné názory svojich študentov). Odtiaľ predstava, že prijímať a tolerovať iného človeka znamená „ochotu rešpektovať ideály druhých ľudí, akoby boli vlastné“ (R. M. Haire, filozof), pretože „presvedčenie, hodnoty, životný štýl a pochopenie pravdy každého jednotlivca sú rovnocenné. Neexistuje žiadna hierarchia pravdy. Tvoje presvedčenie a moje presvedčenie sú rovnocenné a všetka pravda je relatívna“ (Thomas A. Helmbrock, Lambda Chi Alpha Fraternity) a akékoľvek opačné jednanie sa

- dáva mladým ľuďom podnet, aby sa zamýšľali nad svojim vlastným duchovným životom, konfrontovali ho s prístupom a praxou iných ľudí, kriticky nad ním uvažovali a následne dokázali načerpať obohatenie aj z prístupov a tradícií, ku ktorým sa osobne nehlásia a ktorých cestou nekráčajú – a dokonca aj smery, ktoré na prvý pohľad pripadajú náboženstvu ako úplne cudzie, môžu prekvapivo zohrať veľmi pozitívnu úlohu v duchovnom raste a dozrievaní človeka. Napríklad:

„... názor náboženských odborníkov na ateizmus je ďaleko od toho, aby bol úplne negatívny. Rôzne podoby tohto radikálneho odmietania [Boha] napomohli tomu, aby obraz Boha bol ‚očistený‘. Použijúc Bernanosovu terminológiu, obraz Boha ako ‚zväzok kľúčov‘ (instantná odpoveď na každú otázku), ‚vreckovkový Boh‘ (chláholiaci v každom utrpení) či ‚Boh-peňaženka‘ (záruka pohodlia pre všetky prípady) už viac nie je medzi osvietenými teológmi prijateľný.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Tento prístup pokory, vzájomného rešpektu, úcty ale aj učenia sa jeden od druhého si pripomíname aj na našich skautských táboroch, keď zapalujeme snemový oheň:

„Buď pokorný. Uctievaj Veľkého Ducha (Boha) a rešpektuj vieru iných, lebo nikto nepozná celú pravdu a každý, kto pokorne verí, má právo na našu úctu.“

(Vladislav Kakody a Karol Ďurčík, Ceremoniály v Slovenskom skautingu)

Smeruje k plnému uskutočneniu Sľubu a Zákona

„Skauting sa prednostne zameriava na to, ako ľudia svoje náboženstvo žijú v bežnom živote. Z tohto dôvodu Skautské stíšenie sa má byť nejakým

považuje za nenávistné, netolerantné a hodné odsúdenia. V tejto atmosfére je obzvlášť dôležité vychovávať mladých ľudí k poznaniu, že človek je viac, než len súbor názorov, návykov a praktík, že jeho hodnota je objektívna ako Božieho tvora a Božieho dieťaťa (áno, aj toto je výdobytok duchovného života) a že teda niekto môže kritizovať moje názory a môj spôsob života a hlboko s ním nesúhlasiť – a je to úplne v poriadku! – a pritom môže v tej istej chvíli s úctou rešpektovať a tolerovať mňa samotného ako osobu a byť moji najlepším priateľom a druhom; a súčasne aj ja môžem otvorene nesúhlasiť a dokonca kritizovať názory, postoje a život iného človeka a pritom mať úctu k nemu samotnému, rešpektovať a tolerovať jeho samotného a byť jeho blízkym priateľom a druhom. Slovanami amerického arcibiskupa Fultona Sheena: „Tolerancia sa vzťahuje len na osoby. [...] ale nikdy nie na pravdu. Tolerancia sa vzťahuje na myšlienku, netolerancia na omyl samotný. [...] Architekti sú rovnako netolerantní v otázke piesku ako základu pre mrakodrap ako sú doktori netolerantní v otázke bioznečistenia v laboratóriu. Tolerancia sa nevzťahuje na pravdu ani na princípy. Čo sa týchto vecí týka, musíme byť netolerantní. [...] Netolerancia tohto druhu je základom stability [spoločnosti].“ Výsledkom je jednak schopnosť vytvárať vzťahy a byť priateľmi aj s ľuďmi, s ktorými nesúhlasíme; a jednak dôraz na spoločné hľadanie objektívnej reality, na hľadanie pravdy ako jej zodpovedajúceho a neskresleného uchopenia a vyjadrenia – a to vrátane náboženstva, ktoré tiež musí byť pravdivé v tom zmysle, že zodpovedá objektívnej Duchovnej Realite a nemôže byť len nejakou vymyslenou vierou či súborom navyknutých rituálov. Dobrým príkladom a inšpiráciou môže byť veda, kde na jednej strane sa hypotézy a názory tvrdo kritizujú a hodnotia, pretože cieľom je objavovanie objektívnej pravdy a nie „tolerancia“ k názorom, ktoré sa ukazujú ako nesprávne či nedostatočne dokázané, na druhej strane ale medzi samotnými vedcami vládne atmosféra úcty, rešpektu a kolegiality. O presne túto istú atmosféru by sme mali usilovať aj v skautskom prostredí, kde sme vďaka všetci bádatelia v oblasti duchovna a všetci hľadáme nie viery či názory, ale skutočnú a objektívnu Duchovnú Realitu.

spôsobom prepojené so Skautským zákonom, etickým kódexom Skautingu. Deje sa tak obvykle poukazom na Skautský zákon, narážkou naň a/alebo odrecitovaním Zákona ako súčasti Skautského stíšenia sa. Niektoré Skautské stíšenia sa môžu obsahovať morálny obsah, ktorý si dokážu spojiť so Skautským zákonom už skauti samotní.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

V kresťanstve poznáme termín *spiritualita*. **Spiritualita** je niečo podobné ako vykonávacia vyhláška k zákonu v oblasti práva. Spiritualita nám dáva konkrétny návod, ako v praxi uskutočniť tie všeobecné princípy a ideály, ku ktorým nás Boh cez náboženstvo povoláva. Na rozdiel od vyhlášky, ktorá je len jedna a všeobecne záväzná, spiritualít existuje veľké množstvo, napríklad:

- *saleziánska spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom výchovy mládeže;
- *jezuitská spiritualita* – služba Bohu obzvlášť v oblasti vedy a sociálnej služby;
- *piaristická spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom zakladania a vedenia škôl;
- *kartuziánska spiritualita* – služba Bohu životom kontemplatívnej modlitby;
- *johanitská spiritualita* – služba Bohu prostredníctvom vojenskej a nemocničnej služby;

a pod.

Každá takáto spiritualita predstavuje komplexné *know-how*, ucelený súbor postupov, praktík a spôsobov, ako previesť požiadavky Boha do konkrétneho praktického života, v súlade s talentmi a povolaním daného človeka.

Podobnou spiritualitou je aj Skauting. Mladý človek si hovorí: Náboženstvo, služba Bohu, svätosť,... ako to mám v praxi robiť? Nemáte niekto nejaký návod? A tu prichádza Baden-Powell so svojou skautskou akoby „rehoľou“ a ponúka presne takéto *know-how*: *Pod' s nami budovať skautské bratstvo po celom svete! Spájať ľudí dohromady, robiť z nich bratov a sestry a vnieť tak do sveta mier, priateľstvo a porozumenie. A urobíš to tak, že sa staneš skautom. Budeš sa učiť denne vykonať aspoň jeden dobrý skutok. Budeš sa učiť byť bratom (sestrou) každého skauta. Budeš sa učiť spoločne s nimi žiť podľa skautského zákona. A budeš sa snažiť sám seba urobiť najlepším možným, aby si bol stále viac pripravený na akúkoľvek službu, ktorú ti toto naše poslanie môže priniesť. Poskytneme ti v tom podporu celej našej organizácie a jej know-how. Tvorivý a dynamický kolektív zapálených skautov a činovníkov. Dokonca, v rámci možností, aj finančnú podporu na toto dielo. A ak tomuto zasvätiš celý svoj*

život, vložíš do toho to najlepšie, čo dokážeš, tak poslužíš ľudstvu, osláviš Boha a sám seba privedieš do Nebeského Kráľovstva!

„Náboženstvo v skratke znamená toto: Po prvé: vedieť kto je a čo je Boh. Po druhé: využívať čo najlepšie život, ktorý nám On dal, a robiť to, čo On od nás očakáva. Toto spočíva predovšetkým v konaní niečoho pre iných. Toto by malo byť tvoje „krédo“, nie ako argument na rozjímanie vyhradený na nedele, ale ako čosi čo musíš žiť v každej hodine a každej chvíli tvojho každodenného života. Z povedaného teda uvažuj, akým spôsobom môžeš lepšie slúžiť Bohu, kým ešte máš v sebe život, ktorý ti On daroval.“

(Robert Baden-Powell, Na ceste za úspechom)

Skautská spiritualita je **špecifická práve tým, čím je**: príroda, zálesáctvo, táborenie, mocný a inšpiratívny symbolický rámec, to všetko ako účinné *nástroje* budovania Božieho Kráľovstva – a to všetko pod vedením dospelých, s dôrazom na osobnostný rast smerom k dokonalosti, k naplneniu toho, k čomu ma Boh osobne povoláva, aby som sa tým stal, k následnej službe spoločnosti a ku skautskému bratstvu, a to všetko čo najpraktickejším možným spôsobom, v malých družinách.

„Náš cieľ v skautskom hnutí je napomôcť najviac, ako len dokážeme tomu, aby na zem prišlo Božie Kráľovstvo a to tak, že naočkujeme medzi mladých ľudí ducha a denné prežívanie priateľstva a spolupráce.“

(Robert Baden-Powell, porov. www.bsayuma.org)

Je spontánne, ale zase nie až tak...

„Nezabudnime, že Skautské stíšenie sa nemusí vtesnať do žiadneho predpísaného rámca.“

„Skautské stíšenie sa má byť pripravené skautmi alebo vodcami. Pri jeho plánovaní sa môžeme inšpirovať mnohými zdrojmi.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Aj keď je skautské stíšenie sa **v porovnaní s liturgiou omnoho neformálnejšie**, predsa je dôležité, aby **malo nejakú svoju kostru**, ktorá je **vopred pripravená** a ktorá zaistí, že spontánnosť bude obohatením a nie zdrojom chaosu a že skautské stíšenie sa nezaviazne v neurčitom hovorení a vyjadrovaní sa, ale bude mať svoj zmysel a cieľ, za ktorým ide.

„Skautské stíšenie sa je tvorené kombináciou príbehov a morálneho či duchovného posolstva. Keď rozprávame príbeh alebo podobenstvo, nepotrebujeme vysvetľovať jeho zmysel. Podobenstvo skrýva zmysel povedaného pred tými, ktorí počúvajú, až kým nie sú pripravení pochopiť. Namiesto toho, aby sme skautov znechutili moralizovaním, ponechávame im

priestor na uvažovanie, aby časom porozumeli zmyslu príbehu. [...] Reflexia Skautského zákona a Sľubu môže mať podobu besedy, príbehu, scény, ilustrujúcich nejaký ich aspekt. Pokiaľ je k tomu prednesená nejaká reč, mala by byť krátka.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Je zvláštne, ale nie vyňaté z bežného skautského života

Na jednej strane navodzuje atmosféru **posvätna** tým, že sa deje na zvláštnom mieste, možno v zvláštnom čase a teda sa svojou povahou odlišuje od hier a iných aktivít na skautskom tábore či inde.

Na druhej strane sa z toho **ale nesmie stať priepasť**, ktorá by vzbudzovala dojem, že *duchovno* je niečo, čo sa odbaví nejakým úkonom na nejakom vyhradenom mieste a tým je to vybavené a zvyšku života sa to netýka. Naopak, v bežnom skautskom živote musí byť zjavné, že uvažovanie o Bohu, hovorenie o Bohu, chvála a modlitba i ostatné podobné veci sú úplne normálnou súčasťou skautského dňa a bežného všedného skautského života, prítomné vo všetkom a prenikajúce všetko tak samozrejme a prirodzene, ako slnko a vzduch.

Ako v praxi pripraviť skautské stíšenie sa

- **ZOSTAVTE PRÍPRAVNÝ TÍM:**

*„Už samotná príprava poskytuje **príležitosť k duchovnému rastu**. Je preto vhodné, aby do nej bolo **aktívne zapojených toľko skautov, koľko len je možné**, aby neboli len pasívnym „obecenstvom“ na samotnom stíšení sa – čo samozrejme neznamena, že by aj len samotná účasť ako diváka nebola príležitosťou na duchovný rast, len si spomeňme, ako sa nás dokáže dotknúť dobrý film, hra alebo hudba.“* (Guidelines On Spiritual Development In The Programme, World Scout Bureau, 2020).

- **VYBERTE TÉMU:**

*„Dobré skautské stíšenie sa bude najskôr mať jasný motív. Môže reagovať alebo na **to, čím práve sami žijeme** (napr. klimatické zmeny, ochrana prírodného prostredia, vojna a mier, dobrodružstvo, rodina, práca). Čo z toho, čo ovplyvňuje naše životy, chceme týmto spôsobom otvoriť?“* (tamže).

- **VYBERTE VHODNÝ OBSAH:**

- „Ktoré **príbehy, piesne, predstavenia, umenie, poézia, hudba** či **tanec** nám môžu pomôcť porozumieť téme? Čo z toho nami rezonuje? Iste sa tu hodí pomoc dospelých, ktorí pomôžu plánovaciemu tímu k širšiemu rozhladu smerom ku kultúrnym a náboženským zdrojom, ktoré je možné využiť.
- Inšpirovať sa môžeme mnohými zdrojmi: Knihy, o ktorých sa všeobecne súdi, že obsahujú starobylú múdrosť, ako sú **Biblia, Korán** či **iné náboženské texty**. Alebo nenáboženské zdroje, ako sú **detské príbehy, spisy Baden-Powella, Kniha džunglí**, všetko toto je tiež vhodné.
- Pomôcť si môžeme aj **modernými hudobnými** či **básnickými dielami**. K rôznorodosti môžu prispieť **obrazy** či **tanec**.
- Môžeme si dokonca na základe vlastného kultúrneho a náboženského dedičstva **vytvoriť vlastné** príbehy, piesne, umelecké predmety, poéziu, hudbu či tanec.
- Dôležitou súčasťou programu stíšenia sa je aj príležitosť na **stíšenie sa a mlčanie**.
- Je vhodné, aby k nám niekto počas programu **niekto na túto tému prehovoril?**
- Mala by sa dať možnosť **diskusie**, prípadne nejakej **aktivity v malých skupinkách?**
- Hodila by sa na úvod nejaká **rozohrievacia aktivita?**
- Malo by stíšenie sa či už implicitne alebo otvorene vyústiť k nejakej **konkrétnej výzve?**
- Ako nám môže **Sľub a Zákon** pomôcť lepšie porozumieť, čo sa od nás očakáva?
- Mohlo by byť toto všetko vyjadrené v nejakej forme **modlitby?**“ (tamže, krátené)

Ako vidieť, obsah skautského stíšenia sa sa v mnohom podobá tomu, čomu v kresťanstve hovoríme **rozjímanie, meditovanie** nad niečím.

Druhým znakom je **krása a malebnosť**. Skautské stíšenie sa nie je suchá prednáška ani filozofická diskusia. Usiluje sa osloviť nielen náš rozum, ale aj vnútro, pocity, svedomie, našu dušu, celého človeka. Hovorí nielen jazykom slov, ale vari ešte viac jazykom krásy. Vďaka tomu dokáže vyjadriť a preniesť na účastníkov to, čo by sme slovami vyjadrovali len veľmi neobratne, ak vôbec.

• NAPLÁNUJTE KEDY A KDE:

„Aby sme pomohli skautom primerane sa na skautské stíšenie sa sústrediť, môže byť dobrým nápadom uskutočniť ho **na mieste, ktoré sa bežne neužíva na iné**

aktivity. Výber miesta **vzdialenejšieho** od táboriska má v sebe ešte jednu výhodu, po jeho skončení má skupina príležitosť mlčky sa vracieť späť do tábora, vzdialení na pár krokov jeden od druhého, dávajúc im tak čas mlčky uvažovať nad témou stíšenia sa. Na druhej strane, hoci je vhodné skautské stíšenie sa **vydeliť zo zvyšku dňa**, robiť z neho niečo až príliš mimoriadne a zvláštne môže skautov v konečnom dôsledku **zbytočne vystresovať** až natolko, že sa stíšenie minie svojim zmyslom. Je potrebné, aby skauti pochopili, že uvažovanie o duchovných veciach je niečo **normálne a neobmedzuje sa len na mimoriadne časy a miesta**. Zvyčajne však **večer** ponúka čas vhodnejší na reflexiu.“ (tamže, krátené)

- **NAPLÁNUJTE AKO.** Pamätajte pritom na to, že...:
 - Pamätajme, že **nie všetky možnosti musíme zakaždým využiť**. Skautské stíšenie sa nemusí za každú cenu obsahovať aj scénu, aj tanec, aj obraz aj všetko ostatné. Menej je často viac. Ak robíme „veľké“ skautské stíšenie sa napríklad na nedeľné popoludnie, potom jeho príprava bude istotne dlhšia a náročnejšia, jeho priebeh dlhší a bude obsahovať určite viac spomenutých prvkov. A naopak, krátke každodenné večerné *stíšenie sa* si môže bohato vysťahovať s krátkym príbehom, symbolickou aktivitou, niekoľkými spontánnymi prosbami či chválami a nostalgickou piesňou na záver... Dokonca skautské stíšenie sa, ktoré v sebe nebude obsahovať nič, len napríklad pantomímu s jemnou hudbou gitary na pozadí a zakončené tichom a potom zdieľaním v skupinkách môže byť pôsobivejšie a hlbšie, než keby bolo preplnené čítaniami, úvahami, piesňami a scévkami.
 - Takisto pamätajme na to, že sa **nemusíme vtesnať do žiadnej vopred danej schémy, postupnosti či štruktúry**. Budme kreatívni a dovoľme mladým ľuďom pri jeho príprave čo najviac využiť svoju vlastnú tvorivosť. Práve tým sa skautské stíšenie sa odlišuje od cirkevných bohoslužieb, že ho vytvárame podľa seba a vyjadrujeme v ňom, v samom jeho priebehu a štruktúre, svoje vlastné vnútro a svoj vlastný osobný vzťah k Bohu.
 - **Vyvarujme sa moralizovania**, ktoré môže skôr unaviť a odradiť. Ak hovoríme podobenstvo alebo používame symboliku, nemusíme ju nutne vysvetľovať, nechajme to na mladých ľudí samotných, prípadne na malé skupinky, aby sami vnikli do jej obsahu. Samozrejme, vyžaduje to, aby sama aktivita bola primeraná veku a chápaniu účastníkov.
 - **Ak máme rečníka**, je dobré, ak reční krátko a ak naozaj chápe, že nie je na náboženskom podujatí, ale na špecifickom skautskom stíšení sa a že jeho poslucháčmi sú skauti, formovaní skautingom, jeho

hodnotami, životným štýlom a kultúrou – a tomu vie prispôbiť svoj príhovor.

- **V prípade otvoreného skautského stíšenia sa** – na ktorom sú aj ľudia mimo oddielu či družiny a teda nie sú natolko „zohratí“ a aj vzájomne chápu a možno ani až tak otvorení a tolerantní jeden voči druhému – je vhodné **zohľadniť ekumenické aspekty** a vopred predvídať možné problémy, napríklad tým, že formulujeme modlitby všeobecnejšie („Sme vďační...“ namiesto „Ďakujeme Ti, Ježišu,...“ ak sú prítomní členovia nekresťanských náboženstiev a pod.) alebo sa vopred vyvarujeme veciam, ktoré by mohli na niekoho pôsobiť kontroverzne. V dobre vedenom oddiele či družine by sme už podobné problémy mať nemali, porov. poznámku pod čiarou č. 14.
- **Neprežeňme to s plánovaním a formálnosťou.** Menej formálne je často viac. Príliš formálnosti a plánovania môže zmeniť zmysluplnú reflexiu na strnulé predstavenie.

Nástroj č. 2: OKAMIHY POSVÄTNA

Okrem toho je duch skautského stíšenia sa prítomný aj v omnoho **menej formálnych**, kratších a jednoduchších úkonoch, ktoré **sprevádzajú všedný deň**: *modlitba pred a po jedle na tábore, krátka prosba či chvála na družinovke*, je len na vodcoch a na mladých ľuďoch, akým spôsobom vnesú a vyjadria svoje vedomie „vyššej sily nad človekom“ a vzťah k nej, spôsobom **nenásilným, autentickým, živým**. Vďaka nim si uvedomujeme, že to, čo sme zažili na onom „veľkom“ a formálnejšom skautskom stíšení sa, nie je niečo mimoriadne „mimo bežného života“, ale naopak, vyjadruje niečo, čo je **bežne prítomné** v našej každodennej všednosti.

So samej povahy týchto aktov platí, že majú byť najlepšie **spontánne, zodpovedať situácii**, ktorú prežívame, **krátke, stručné, primerané a zrozumiteľné** prítomným. Len si pripomeňme, že takáto *„modlitba, podľa Baden-Powella, má byť krátka, vychádzajúca z mladých ľudí a pozostávajúca hlavne z ďakovania a prosieb“* (Guidelines On Spiritual And Religious Development, World Scout Bureau, 2010).

Welcome (prijatie) a skutočná tvár lásky

„Skaut prijíma druhých a vie s nimi vychádzať. Prijíma a rešpektuje druhých ako bratov a sestry, pričom uznáva ich odlišnosti čo sa náboženstva, kultúry

či etnika týka. Vie načúvať iným a ich skúsenosti. Vie prejať súcit s ich potrebami a pochopenie pre ich ľudskosť.“

*(Guidelines On Spiritual Development In The Programme,
World Scout Bureau, 2020)*

Spoločná skúsenosť predchádzajúcich W, rozpoznanie odblesku Boha v tom, čo skaut zažíva a spoločný zmysel života, ktorý – napriek možným rôznostiam ciest a teórií (čiže vier a nástrojov v podobe náboženstva) – v Bohu nachádza, vytvárajú predpoklad pre vznik skutočne hlbokých vzťahov vzájomného prijatia a spoločenstva. Schopnosť vytvárať ich je do veľkej miery **ovocím práve duchovnej zrelosti**. A naopak, oni sami sú silným **miestom duchovnej skúsenosti**.

Miestom tejto skúsenosti a týchto vzťahov sú všeobecne malé spoločenstvá – v skautingu potom obzvlášť **skautské družiny**, čo je jeden zo zásadných dôvodov, prečo je družinový systém pre skautský život tak zásadný.

„Potreba vzťahov založených na vzájomnej láske a starostlivosti jeden o druhého. Baden-Powell si plne uvedomoval prirodzenú náchylnosť dospievajúcich ľudí zgrupovať sa do malých skupín ako aj to, že tlak rovesníkov môže zohrávať veľmi pozitívnu ale aj veľmi negatívnu rolu v rozvoji mladých ľudí. Z toho dôvodu sa družinový systém, ktorý bol uholným kameňom experimentálneho tábora na Brown Sea, stal základom Skautskej metódy.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Skauting sa od záujmových krúžkov líši tým, že nie je len miestom, kam sa mladý človek chodí venovať nejakej svojej záľube, ale je v prvom rade *klanom*, *spoločenstvom* mladých ľudí a dospelých, s ktorými skutočne *žije*. V tomto jednom sa Skauting podobá napríklad športovým oddielom, ktoré tiež predstavujú určité spoločenstvo a hlavne na vyššej úrovni vytvárajú aj istá životný štýl a istú formu spoločného života.

Tu sa učíme, že **láska nie je nejaký pocit**, emócia – už vôbec nie (len) *eros* – ale niečo **omnoho hlbšie**, ako na to poukazujú napríklad nemecko-americký psychoanalytik, sociológ a filozof Erich Fromm: „*Milovať niekoho nie je len silný cit - je to rozhodnutie, je to úsudok, je to sľub. ... Láska je umenie, rovnako ako je ním sám život. Ak sa chceme naučiť milovať, musíme postupovať rovnako, ako keď sa chceme vzdelávať v akomkoľvek odbore, hoci v hudbe, maľovaní, liečení, alebo v inžinierstve*“ – a vskutku vlastnosťou legendárnych hrdinov a skutočných zrelostých ľudí, akými sa ako skauti učíme byť.

Nástroj č. 1: KOMUNITA

Cieľom skautskej výchovy v tomto smere je to, čomu odborníci vravia „komunita“.

M. Scott Peck založil nadáciu The Foundation for Community Encouragement, ktorej cieľom je napomáhať všetko, čo vedie k skúsenosti komunity medzi ľuďmi. Sám Peck organizoval a viedol kurzy, zamerané na to, aby ich účastníci medzi sebou aspoň na nejaký krátky čas zažili takýto stav komunity. Po jednom z takýchto kurzov za ním prišiel muž, zjavne rozrušený a hovoril: „Cítim sa rozorvane. na jednej strane to pre mňa bol veľmi silný zážitok. Osobne som z toho mal väčší prospech, než som si vôbec dokázal predstaviť. Som nesmierne rád, že som prišiel a som prekvapivo smutný z toho, že už musím odísť. Ako tak ale premýšľam o tom, čo sa tu dialo, o svojej skúsenosti a o tom, čo sa snažíte dokázať, nemôžem inak než usúdiť, že nejde o nič iného, než o lásku. Lenže ako sa teraz mám, pre všetko na svete, vrátiť k svojej správnej rade a získať ju pre lásku?“ (M. Scott Peck, V jiném rytmu)

Skúsenosť tohto muža, sila tohto jeho zážitku a jej dopad na jeho život, ako aj to, aká výnimočná táto mocná skúsenosť v bežnom živote je – väčšina z nás ju najskôr tiež ešte nikdy nezažila – poukazuje na obrovský potenciál, ktorý v skautingu máme. Sú tu totiž všetky predpoklady na to, aby vzťahy komunity v skautingu opravdivo fungovali. A keď fungujú, možno aj nie úplne dokonale ale predsa, je to niečo nesmierne mocné, čo svojou povahou poukazuje za hranice materiálneho sveta s jeho banálnosťami.

„[Komunita je] stav bytia, hlbokej jednoty s druhými, stav otvorenosti, v ktorom osoby rezonujú navzájom napriek ich rozdielnostiam“

(Francis Varela);

„Ako dôsledok mnohí členovia skupiny budujúcej komunitu prežívajú pocit svojej jedinečnosti a hlbokej spoločnej jednoty, ktorý veľmi zriedkavo alebo vôbec necítili v iných skupinách. [...] Komunita je spôsob ako byť spolu, zachovajúc si individuálnu autenticitu aj interpersonálnu harmóniu tak, aby ľudia boli schopní využívať kolektívnu energiu mnohonásobne väčšiu ako je jednoduchý súčet ich individuálnych energií“

(M. Scott Peck)

Komunita je stav (lebo týmto pojmom neoznačujeme ani nejaké konkrétne miesto, ani nejakú konkrétnu skupinu ľudí, ale spôsob, akým ľudia v skupine žijú svoje vzťahy), v ktorom sa **spájajú dve napohľad protikladné veci: osobná sloboda a nezávislosť a súčasne vzájomná jednota a súdržnosť.**

Komunita je miesto, kde môžem naplno a otvorene **byť tým, čím som**, takým, akým som, nemusím nič hrať, nič predstierať ani nič zakrývať a pritom som ostatnými prijímaný – a ja **súčasne prijímam rovnako všetkých ostatných.**

Je to miesto a stav, kde táto osobná **sloboda neprekáža vzájomnej jednote** a súdržnosti, nerozbíja ju, ale paradoxne **ešte upevňuje** – práve preto, že sa sami v komunite cítime skvelo, uvoľnene, otvorene a hlboko spriaznení s ostatnými jej členmi, pretože navzájom zdieľame svoje bytia i svoje životy, radosti i smútky, víťazstvá i slabosti.

Je to miesto, kde *počúvame* a sme *vypočutí*, kde *chápeme* a sme *pochopení*, *súcitíme* a *súcit prijímame*, kde sme si vskutku a naplno *oporou*, *inšpiráciou*, *povzbudením* i *výzvou* a to všetko v atmosfére *zdieľania* svojich životov.

Samotná komunita a život v nej je **silným výchovným nástrojom** – a jedným z **dotykov Duchovnej Reality**, kresťania by povedali, *samotného Boha*, ktorý v ich ponímaní je *Trojediný* a tvorí tak *komunitu par excellence*.

DD², alebo náboženstvo v skautingu

„Ústrednosť „Povinnosti voči Bohu“ v Slúbene bola opakovane potvrdzovaná Hnutím, ktoré súčasne hľadalo spôsoby primerané situácii svojich mladých členov, ktorými by ju mohli vyjadrovať. Pre Zakladateľa náboženstvo nie je súčasťou skautingu, ale niečo, čo leží v samotných jeho základoch. [...] Duchovný a náboženský rozvoj je neoddeliteľnou súčasťou programu a je prítomný vo všetkých skutočných skautingoch.“

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010)*

„DD²“ nám pripomína dvojité porcie duchovného dedičstva, ktorú by mal každý mladý človek objaviť a pochopiť: duchovné dedičstvo svojej vlastnej komunity (viery, náboženstvo, kultúru), ako aj hodnoty, predkladané hnutím skautov a skautiek.“

*(A European Seminar on Spiritual Development, Workshops & Seminars,
European Guide and Scout Office, May 1997)*

Táto časť **zodpovedá zvyšným dvom „U“** na ľavej strane našej rovnice duchovného rastu.

- S pomocou „5W“ a ich nástrojov sme pomáhali mladým ľuďom **objaviť** a vyjadriť Duchovnú Realitu.
- Teraz ich **nasmerovávame** ďalej, za hranice možností a kompetencií Skautského hnutia, smerom k náboženstvu. Pomáhame im, aby si vybrali to pravé – na základe ich čo najobjektívnejšieho poznania, kritického

zhodnotenia konzistentnosti ich doktríny ako aj výsledkov, ktoré v praxi na ceste opravdivého duchovného života prinášajú.

- Nakoniec im aj v samotnom skautingu **ponúkame priestor**, kde môžu bezpečne a v atmosfére vzájomnej tolerancie, úcty, rešpektu, spolupráce a vzájomného obohacovania sa svoje náboženstvo žiť a praktizovať.

„Pretože skauting usiluje o integrálny rozvoj mladých ľudí, vrátane ich duchovného rozmeru, nemôže byť nič prirodzenejšie, než spolupráca s veľkými náboženstvami a duchovnými rodinami dneška, ktoré sledujú obdobné ciele. O to viac, že Skauting zreteľne uznáva úlohu, ktorú tieto veľké náboženstvá zohrávajú nielen v duchovnej, ale aj v ostatných oblastiach [...] Duchovný rozmer skautingu má ľudí zjednocovať a nie rozdeľovať. Naozaj skautské aktivity (a to isté platí aj o skutočne duchovných aktivitách) majú prebudiť a následne posilňovať postoje tolerancie, rešpektu a porozumenia pre vieru ostatných.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001).

Poznávanie (nielen) svojho duchovného dedičstva

Program duchovného a náboženského rozvoja (SRDP) v Skautingu predkladá nasledovné body ako inšpiráciu k tejto požiadavke:

- a) identifikovať spôsoby, ako môžu rozvíjať svoj vzťah s Bohom alebo s duchovnom;*
- b) rozvíjať svoj vzťah s Bohom alebo duchovnom;*
- c) rozoznať výhody vlastnej viery alebo vzťahu k duchovnu;*
- d) identifikovať skautské hodnoty, z nich plynúci záväzok a prijať ich ako kódex správania na celý život;*
- e) zistiť, ako viera a duchovné presvedčenia vplývajú na životy jednotlivcov;*
- f) vyjadrovať svoju vlastnú vieru alebo duchovné presvedčenie;*
- g) rešpektovať iné vierovyznania.“*

*(Guidelines On Spiritual Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Poznávanie duchovného dedičstva skautského hnutia

Už sme spoznali, že aj samo **Skautské hnutie má svoju zásadnú a veľmi hlbokú duchovnú a v istej miere aj náboženskú tradíciu**. Okrem duchovnej skúsenosti, ku ktorej sa usiluje mladých ľudí priviesť, je ústrednou osou tejto tradície Skautský Sľub a Skautský Zákon, ktorými sa vyjadrujú tri základné Princípy Skautského hnutia.

Viac sme o tom už hovorili v kapitole WISDOM (múdrost)...

Žitie svojho duchovného dedičstva

Program duchovného a náboženského rozvoja (SRDP) v Skautingu uvádza nasledovné body, týkajúce sa praktikovania náboženstva v rámci skautingu, ktoré nám ilustrujú, aké **prostredie** by po náboženskej stránke mal mladý človek v skautskom prostredí nachádzať – mal by tu nájsť...:

- „a) príležitosť na zamyslenie sa nad ich skúsenosťami a na vyjadrenie tejto úvahy;*
- b) možnosť dodržať všetky rituály vlastného náboženstva...;*
- c) možnosť zažiť časť kultúrneho dedičstva predstavovaného náboženskými tradíciami a ľudskou tvorivosťou;*
- d) hlbšie pochopenie skautského zákona a sľubu ako pravidiel života;*
- e) hlbšie porozumenie a úctu k jeho vlastným a iným náboženským tradíciám.*

Skautská metóda naznačuje, že Program duchovného a náboženského rozvoja bude príjemný a aktívny, bude zahŕňať rozhodovanie sa a prevzatie zodpovednosti. Podporí rozvoj charakteru a zručností a znalostí súvisiacich s duchovnou stránkou života. Program bude zahŕňať, ale nebude sa obmedzovať len na zdieľanie v reflexii, modlitbe a bohoslužbách. Zohľadní tiež rozmanitosť vekových skupín, pripravenosti a zážitkov z viery účastníkov takým spôsobom, aby poskytoval škálu aktivít prístupných a stimulujúcich pre všetkých.“

*(Guidelines On Spiritual Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Čo sa **bohoslužieb a vyslovene náboženských aktivít** na skautských podujatiach týka, Hnutie predkladá nasledovné usmernenie:

„Mnoho náboženských zvykov padá na konkrétne dni a očakáva sa, že budú umožnené aj na [...] skautských podujatiach. Na základe predchádzajúcich skúseností môžeme povedať, že príprava a harmonogram týchto stretnutí upokojuje účastníkov a zlepšuje kvalitu stretnutí. Vymedzený čas by mali mať najmä ráno a večer, aby nezasahovali do širšieho programu. [...] Je dôležité, aby organizátori zabezpečili, že účastníci môžu počas svojich skautských podujatí pokračovať vo svojich bežných náboženských návykoch. Osobitná pozornosť by sa mala venovať stravovacím potrebám, načasovaniu a hygiene, a aby sa okrem toho zaistili príležitosti na modlitbu a meditáciu.“

*(Guidelines On Spiritual Development,
World Scout Bureau, 2010)*

Na táboroch „mali by sa zväžiť miesta usobrania, ktoré vytvárajú fyzický priestor určený na zamyslenie a osobnú modlitbu. Bolo by prospešné, keby boli tieto miesta na to vhodne vybavené“ (tamže). Meditačný hájik, táborová „pustovňa“, improvizovaná poľná „kaplnka“ – ktorá zároveň slúži aj ako miesto na *skautské stíšenia* sa – sú všetko dobré nápady.

Špecializované náboženské programy

V tomto smere Hnutie vhodne **spolupracuje** s cirkvami a náboženskými spoločnosťami pri pokrývaní požiadaviek tejto náboženskej dimenzie duchovného rozvoja mladého človeka.

Pretože Skautské hnutie nie je odborníkom na oblasť náboženstva (podobne ako napríklad nie je odborníkom na oblasť zdravotníctva a prvej pomoci), „objednáva“ si u náboženských organizácií **vhodné programy** a sám sa podieľa na ich vytváraní (podobne, ako si trebárs objednáva kurzy prvej pomoci u Červeného kríža a pod.).

V rámci cirkvi / náboženskej spoločnosti

Skauti a skautky tieto programy absolvujú **spoločne v rámci Skautingu a v rámci danej náboženskej spoločnosti** a pod vedením jej pastierov. Skautská organizácia ich vníma ako súčasť svojho programu, vrátane zodpovedajúcej nášivky na rovnošate a pod.

Toto je dôležité. **Skauting nechce a nemieni konkurovať cirkvám** a náboženským spoločnostiam ani ich nejako nahrádzať. Chápe, že náboženský program a náboženská prax je zvyčajne **pevne previazaná s konkrétnym náboženským spoločenstvom** a s jeho kultúrou a tradíciou, ktorá je v ňom žitá.

Aj preto **usmerňuje** mladých ľudí k tomu, aby svoje náboženstvo žili v rámci danej náboženskej komunity a prostredníctvom svojich náboženských programov a modulov ich k tomuto spoločenstvu cieľavedome smeruje.

Je pravdou, že skautské hnutie a skautské oddiely a družiny **v rámci svojich možností vytvárajú priestor** na to, aby mladí ľudia mohli čo najľahšie a najúplnejšie zladovať skauting so svojou náboženskou praxou a plniť si svoje náboženské záväzky a povinnosti aj v rámci skautského života a skautských podujatí, zachovajúc pritom, samozrejme, zásady vzájomného rešpektu a tolerancie. Ale vždy je to o tom, že **rovnako ako mladí ľudia vnášajú** niečo zo skautingu do svojho náboženského spoločenstva a obohacujú ho tým, tak na druhej strane v skautingu sú vždy **po tejto stránke prítomní práve ako členovia** svojej cirkvi

či náboženskej spoločnosti – nie ako nejakí „partizáni“, žijúci nejaké konkrétne náboženstvo „na vlastnú päsť“ a mimo jeho spoločenstva.